

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΚΑΙ
CREATIVE COMMONS**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΛΙΚΗ ΛΑΒΡΑΝΟΥ

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΧΑΝΤΑΒΑΡΙΔΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2008

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι αλλαγές που έχουν συντελεστεί σταδιακά στη διάδοση της πληροφορίας οφείλονται στην ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και του διαδικτύου. Αυτή η ανάπτυξη επηρέασε ριζικά την πνευματική ιδιοκτησία, η οποία είναι ένα τεράστιο κεφάλαιο στην δημιουργία έργων. Με την υποστήριξη της καθηγήτριας μου, κυρίας Ελισάβετ Χανταβαρίδου, επέλεξα ως θέμα για την πτυχιακή μου εργασία: “Την πνευματική ιδιοκτησία και τα Creative Commons”. Είναι ένα θέμα το οποίο έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον πολλών ατόμων ανά τον κόσμο, αλλά και στην Ελλάδα τελευταία. Λίγο πολύ όλοι μας, μέσω του διαδικτύου, έχουμε πρόσβαση σε πολλά διαφορετικά αντικείμενα. Για παράδειγμα μπορούμε να δούμε το έργο κάποιου καλλιτέχνη, να διαβάσουμε μέρος ή ολόκληρο ένα βιβλίο, να ακούσουμε μουσική και πολλά άλλα ακόμα. Γνωρίζουμε, όμως, ότι η πρόσβαση μας αυτή, μπορεί να θίγει τα πνευματικά δικαιώματα του δικαιούχου; Ένα κομμάτι το οποίο έχει μεγάλη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά κάθε χώρας.

Επέλεξα το συγκεκριμένο θέμα για την πτυχιακή μου καθώς το βρήκα αρκετά ενδιαφέρον και διότι ήθελα να κάνω μια αναζήτηση σε ό,τι αφορά τα Creative Commons, καθώς θεωρώ ότι είναι ένας τομέας που αφορά γενικότερα την παγκόσμια κοινωνία.

Η εργασία μου ξεκίνησε αρχικά, απ’ την πνευματική ιδιοκτησία, η οποία είναι το πρώτο μέρος της εργασίας μου. Η πνευματική ιδιοκτησία σχετίζεται και με το δεύτερο μέρος, που είναι τα Creative Commons. Όσον αφορά την πνευματική ιδιοκτησία συμβουλευτήκα ορισμένα βιβλία τα οποία είχαν ασχοληθεί αποκλειστικά με την πνευματική ιδιοκτησία. Η ανάγνωση των συγκεκριμένων βιβλίων, με βοήθησε να κατανοήσω τον όρο πνευματική ιδιοκτησία και εν συνεχεία να προβώ στην συγγραφή της πτυχιακής.

Κατόπιν ασχολήθηκα με το δεύτερο μέρος, το οποίο είναι τα Creative Commons. Όσον αφορά τα Creative Commons συμβουλευτήκα διάφορες αγγλόφωνες ιστοσελίδες που αφορούσαν τον συγκεκριμένο οργανισμό και οι οποίες ήταν αρκετά ενημερωμένες, αλλά και χρήσιμες. Έτσι μπόρεσα να αναπτύξω το δεύτερο μέρος της πτυχιακής μου το οποίο θεωρώ ότι είναι και αυτό ένα αρκετά σημαντικό θέμα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σήμερα ζούμε στην εποχή της πληροφορίας και του διαδικτύου. Η κοινωνία μας δέχεται ένα καταιγισμό από πληροφορίες, τις οποίες προσπαθεί να αφομοιώσει και να τις κάνει δικές της.

Η Πνευματική Ιδιοκτησία επηρεάζεται από αυτήν την ανάπτυξη και προσπαθεί να θέσει όρους προστασίας ή να προσαρμοστεί. Με τον όρο Πνευματική Ιδιοκτησία εννοούμε τα αποκλειστικά δικαιώματα των πνευματικών δημιουργών στο έργο τους, προκειμένου να μην μπορεί κάποιος να κάνει χρήση του έργου χωρίς την συγκατάθεση του δημιουργού. Η Πνευματική Ιδιοκτησία εξασφαλίζει την πνευματική δημιουργία, προάγει τον πολιτισμό και συνεισφέρει ως ένα βαθμό στην οικονομία. Η Πνευματική Ιδιοκτησία πέρασε από πολλά στάδια προκειμένου να προστατευτεί νομικά. Απ' την άλλη, όμως, η ψηφιακή εποχή την οποία διανύουμε είναι κακός οϊωνός για την Πνευματική Ιδιοκτησία. Υπάρχουν δύο απόψεις, όσον αφορά την Πνευματική Ιδιοκτησία. Η πρώτη άποψη είναι που ο δικαιούχος θέλει να προστατεύει το έργο του από τυχόν κλοπές. Υπάρχει, όμως, και μία πιο θετική άποψη, η οποία οφείλεται στην ανάπτυξη της τεχνολογίας. Έχουν αναπτυχθεί διάφορα ρεύματα που υποστηρίζουν την ανοιχτή και την ελεύθερη πρόσβαση σε έργα δημιουργών, με ή χωρίς περιορισμούς, όπως τα Creative Commons. Παράλληλα έχει ξεκινήσει μία προσπάθεια στο να επαναπροσδιοριστούν οι κανόνες της Πνευματικής Ιδιοκτησίας σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα.

Στον ψηφιακό κόσμο η χρήση κάποιου έργου απαιτεί την λήψη άδειας, αν δεν έχει εξασφαλιστεί η άδεια τότε δημιουργείται μία αβεβαιότητα σχετικά με την νομιμότητα χρήσης. Οι άδειες των Creative Commons (CC) δίνουν την δυνατότητα στο κοινό να χρησιμοποιεί ελεύθερα τα έργα. Προτείνουν την μη αποκλειστική εκμετάλλευση του έργου απ' τον δημιουργό. Επίσης, οι άδειες των Creative Commons ορίζουν το μαρκάρισμα online έργων ώστε να εντοπίζονται στο διαδίκτυο απ' την μηχανή αναζήτησης. Βασικός σκοπός των Creative Commons είναι να δημιουργηθούν καινούργιοι κανόνες για την πνευματική ιδιοκτησία, οι οποίοι θα διαχειρίζονται τα έργα σύμφωνα με τις απαιτήσεις του διαδικτύου, έτσι ώστε να επικρατήσει μία ισορροπία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	4
1.1 Τι είναι η πνευματική ιδιοκτησία;.....	4
1.1.1 Λόγος ύπαρξης.....	5
1.1.2 Ιστορία.....	6
1.1.3 Έργο.....	8
1.2 Περιεχόμενο του δικαιώματος.....	9
1.3 Περιορισμοί των πνευματικών δικαιωμάτων.....	11
1.4 Η προστασία των δικαιωμάτων.....	14
1.4.1 Η διάρκεια προστασίας.....	15
1.5 Τα συγγενικά δικαιώματα.....	15
1.5.1 Η Ευρωπαϊκή οδηγία για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα.....	16
1.6 Πειρατεία.....	16
1.6.1 Η προσαρμοστικότητα της πνευματικής ιδιοκτησίας.....	17
1.7 Νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την πνευματική ιδιοκτησία.....	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 Creative Commons: «Δημιουργία» (Πως ξεκίνησε;).....	20
2.2 Τι είναι το Creative Commons.....	25
2.3 Creative Commons και General Public License.....	26
2.4 Η ομάδα εργασίας των Creative Commons.....	29
2.5 Τρόπος έρευνας και το δικαίωμα του δημιουργού.....	30
2.6 Πνευματικά δικαιώματα και Blogs.....	31
2.7 Χρήση και διάθεση Ο/Α υλικού στις βιβλιοθήκες.....	32
2.8 Επιδράσεις των πνευματικών δικαιωμάτων στον δημόσιο δανεισμό.....	32
2.9 Πνευματική ιδιοκτησία και το Ελληνικό Νομοθετικό Πλαίσιο...33	
2.10 Ψηφιακές βιβλιοθήκες και Πνευματικά δικαιώματα.....	34
2.11 Ιδρυματικά καταθετήρια (Dspace) και Creative Commons.....	36
2.12 Επίλογος-Συμπεράσματα.....	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	41
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 •Τι είναι η πνευματική ιδιοκτησία;

ΟΡΙΣΜΟΣ

Πνευματική ιδιοκτησία ή Πνευματικά δικαιώματα ονομάζονται τα αποκλειστικά δικαιώματα των πνευματικών δημιουργών στο έργο τους. Παραχωρούνται από τον νόμο για ορισμένο χρόνο για να απαγορεύσουν σε τρίτους τη χρήση των έργων χωρίς την άδεια του δημιουργού. Το πνευματικό δικαίωμα υφίσταται σε έργα λογοτεχνίας και τέχνης, όπως βιβλία, θέατρο, ζωγραφική, γλυπτική, φωτογραφία, αρχιτεκτονική αλλά και άλλες δημιουργίες όπως λογισμικό ή βάσεις δεδομένων (*databases*). Περιλαμβάνει το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού δεσμού του δημιουργού του προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Το πνευματικό δικαίωμα αποκτάται αυτοδικαίως χωρίς να απαιτείται αίτηση του δημιουργού ή καταχώρηση του έργου σε κάποια υπηρεσία.

Όπως ορίζει ο Κουμάντος : «Ο πνευματικός δημιουργός δημιουργεί νέες μορφές και νέες ιδέες, αντλώντας από την προσωπικότητα του σε ύλη που προϋπήρχε, έστω κι αν ενσωματώνει με λέξεις ή ήχους ή χρώματα ή σχήματα που είναι στη διάθεση του καθενός». Η πνευματική ιδιοκτησία παρουσιάζει τρεις ιδιομορφίες¹. Η πρώτη είναι ότι το αντικείμενο της είναι άυλο. Αντικείμενο είναι το πνευματικό δημιούργημα (π.χ. κείμενο, μουσική) κι όχι το υλικό αντικείμενο πάνω στο οποίο το δημιούργημα έχει ενσωματωθεί (π.χ. χαρτί, δίσκος). Αυτός ο άυλος χαρακτήρας του αντικείμενου έχει σαν κύρια συνέπεια ότι επιτρέπει τη σύγχρονη παρουσία του έργου σε άπειρους τόπους.

Η δεύτερη ιδιομορφία είναι ότι η πνευματική ιδιοκτησία δεν προστατεύει μόνο τα περιουσιακά συμφέροντα του δημιουργού σε σχέση με το έργο του, αλλά προστατεύει και τα συμφέροντα του δημιουργού σε σχέση με την προσωπικότητα, στην ηθική σχέση του δημιουργού με το δημιούργημά του.

¹ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΤΟΣ Πνευματική ιδιοκτησία,σελ.1-4, 5^η έκδοση, Αθήνα: Σακκούλας,1995

Τρίτη, τέλος, ιδιομορφία της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ότι κάθε πνευματικό δημιούργημα από την ίδια του τη φύση είναι μοναδικό και ανεπανάληπτο.

Σύμφωνα με την Καλλινίκου η πνευματική ιδιοκτησία θα πρέπει και στο μέλλον να ωθεί τον πνευματικό δημιουργό, ώστε να δημιουργεί και να παράγει έργα τα οποία θα ωφελήσουν την πολιτισμική κληρονομιά. Η πνευματική ιδιοκτησία, ως δικαίωμα και ως θεσμός, εξασφαλίζει την πνευματική δημιουργία, προάγει τον πολιτισμό και συνεισφέρει στην οικονομία, αφού οι πολιτιστικές επιχειρήσεις βοηθούν σε κάποιο βαθμό το εθνικό εισόδημα. Η ψηφιακή εποχή, όμως, στην οποία βρισκόμαστε δεν είναι ιδανική για την πνευματική ιδιοκτησία. Παρόλο που η νομοθεσία όσον αφορά το διαδίκτυο έχει εξασφαλίσει ένα θεσμικό πλαίσιο προστασίας, το οποίο, όμως, δεν είναι αρκετό.

1.1.1 • ΛΟΓΟΣ ΥΠΑΡΞΗΣ

Υπάρχουν δύο λόγοι ύπαρξης της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι οποίοι, όμως, στις σύγχρονες νομοθεσίες περισσότερο αλληλοσυμπληρώνονται παρά αλληλοαποκλείονται.

Ανθρωπιστική-ιδεαλιστική δικαιολόγηση

Ο ανθρωπιστικός και ιδεαλιστικός λόγος συνδέεται με τις θεωρίες περί φυσικού δικαίου. Ο δημιουργός είναι πάντα φυσικό πρόσωπο και συνδέεται με το δημιούργημά του με έναν ιδιαίτερο ψυχικό δεσμό. Δημιουργεί για βιοπορισμό και η πολιτεία τού δίνει το δικαίωμα να έχει την αποκλειστική εκμετάλλευση του έργου του. Υπάρχουν ορισμένες ρυθμίσεις που προστατεύουν τον δημιουργό από αυτούς που έχουν αναλάβει την οικονομική εκμετάλλευση (π.χ. εκδότες), καθώς ο δημιουργός εξαρτάται απ' αυτούς προκειμένου να επιβιώσει. Ο δημιουργός δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί όλα τα δικαιώματά του και του ανήκει κάποια αμοιβή. Βαρύτητα δίνεται πιο πολύ σε πνευματικά έργα με προϋπόθεση προστασίας το δημιουργικό ύψος του έργου. Η διάρκεια προστασίας του δικαιώματος συνδέεται με την ζωή του δημιουργού.

Ουτιλιταριστική δικαιολόγηση

Σύμφωνα με τον Κουμάντο ο ουτιλιταριστικός λόγος συνδέεται με το οικονομικό όφελος, αφού η προσδοκία του δημιουργού είναι η απόκτηση αυτού του οφέλους. Έτσι λοιπόν ο δημιουργός στρέφει την προσοχή του στα πιο καινοτόμα έργα τα οποία γνωρίζει ότι θα ωφελήσουν το κοινωνικό σύνολο. Ο δημιουργός μπορεί να είναι κάποιο νομικό πρόσωπο που ελέγχει την παραγωγική δραστηριότητα. Τα πνευματικά δικαιώματα του δημιουργού μπορούν ελεύθερα να μεταβιβαστούν. Στόχος της προστασίας του δικαιώματος δεν είναι η ασφάλεια του δεσμού δημιουργού και δημιουργήματος, αλλά η προστασία της καινοτομίας του έργου από τυχόν αντιγραφές. Με αφορμή αυτό στις ΗΠΑ το δικαίωμα αποκτάται μετά από αίτηση στο US Copyright Office. Μετά την προσχώρηση, όμως, των ΗΠΑ στη Σύμβαση της Βέρνης το 1988, η οποία επιτρέπει την αυτόματη απόκτηση του δικαιώματος, η εγγραφή έγινε προαιρετική. Χαρακτηριστική είναι η ορολογία (*copyright*), η οποία εστιάζει στην προστασία από την αντιγραφή και η διάρκεια του δικαιώματος, η οποία στις ΗΠΑ πριν την προσχώρηση στη Σύμβαση της Βέρνης συνδεόταν με την πρώτη δημοσίευση του έργου και όχι με τη ζωή του δημιουργού.

Συνδυασμός των θεωριών στις σύγχρονες νομοθεσίες

Οι σύγχρονες νομοθεσίες παρότι διαφέρουν η μία απ' την άλλη, λόγω των διαφορετικών αντιλήψεων που επικρατούν, καταφέρνουν να συνδυάσουν και τα δύο αυτά στοιχεία. Οι νομοθεσίες που επικρατούν στην Ευρώπη αναγνωρίζουν μόνο ως φυσικό πρόσωπο τον δημιουργό, αναγνωρίζουν, όμως, και τον παραγωγό, δίνοντας του ένα συγγενικό δικαίωμα. Καθώς χωρίς αυτόν η δημιουργία πολλές φορές δεν επιβιώνει. Το κριτήριο της πρωτοτυπίας έχει φτάσει στο σημείο να ελαττώνεται συνεχώς. Στις αγγλοσαξονικές χώρες προστατεύονται επί μέρους εκφάνσεις του ηθικού δικαιώματος, Με την προσχώρηση των ΗΠΑ στη Σύμβαση της Βέρνης ελαττώθηκαν πολλές από τις διαφορές.

1.1.2 • ΙΣΤΟΡΙΑ

Διεθνώς

Η δημιουργία της πνευματικής ιδιοκτησίας και η προστασία της απ' τον νόμο εμφανίστηκε τον 18ο αιώνα. Αφορμή της προστασίας της

νομικά, ήταν η απονομή προνομίων στους τυπογράφους, αρχικά το 1469 στην Βενετία και αργότερα και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Μειονέκτημα, όμως, αυτών των προνομίων ήταν ότι αφορούσαν την προστασία μόνο του τυπογράφου από τυχόν ανατυπώσεις φιλολογικών και μουσικών έργων από άλλους και όχι την προστασία γενικά του δημιουργού ως άτομο. Επί βασιλείας της Άννας της Αγγλίας εκδόθηκε ο πρώτος νόμος, σύμφωνα με τον οποίο αναγνωρίστηκε το δικαίωμα του δημιουργού. Ήταν ο νόμος *"Act for the Encouragement of Learning, by vesting the Copies of Printed Books in the Authors or purchasers of such Copies, during the Times therein mentioned"* (Act 8 Anne C 19). Ο νόμος αυτός απένειμε στον δημιουργό του έργου το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου του για 14 έτη από την δημοσίευση του και με δικαίωμα παράτασης για άλλα 14 έτη, εφ' όσον ζούσε ακόμη. Με την Γαλλική Επανάσταση αναγνωρίστηκε ότι ο δημιουργός έχει το δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου του. Με αφορμή αυτό θεσπίστηκαν δύο νόμοι το 1791 και το 1793. Κατά τον 19^ο αι. και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη υιοθέτησαν παρόμοιες νομοθεσίες.

Ελλάδα

Σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ευρώπη, η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, άργησε στην Ελλάδα, αφού κατά το 1834 ίσχυσε στην Ελλάδα ο «Ποινικός Νόμος» ο οποίος περιείχε και ορισμένες διατάξεις που αφορούσαν την πνευματική ιδιοκτησία. Οι διατάξεις που αφορούσαν την πνευματική ιδιοκτησία περιλαμβάνονταν στα άρθρα 432, 433 και 371. Το πρώτο τιμωρούσε την μετατύπωση που γινόταν χωρίς την συγκατάθεση του δημιουργού. Το δεύτερο προστάτευε τους αλλοδαπούς δικαιούχους καθώς και άλλα έργα των επιστημών ή τεχνών, εφόσον ήταν κατοχυρωμένα. Τέλος, το τρίτο άρθρο αναφερόταν στο αδίκημα της κλοπής, απ' το οποίο δεν εξαιρούνταν, όσον αφορά την προστασία, ούτε τα έργα του ανθρώπινου νου. Δυστυχώς, όμως, η προστασία που έδιναν αυτά τα άρθρα ήταν ανεπαρκής, σε σχέση με τις άλλες χώρες εκείνη την εποχή. Κατά το τέλος του 19^ο αι. έγιναν ορισμένες προσπάθειες στο να διορθωθεί ο Ποινικός Νόμος. Το διάστημα μέχρι και το 1920 έγιναν αρκετές προσπάθειες από ορισμένους βουλευτές στο να βελτιώσουν το δικαίωμα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο πρώτος νόμος που αφορούσε την πνευματική ιδιοκτησία ήταν ο 2387/1920. Αυτός ο νόμος προέβλεπε την προστασία των έργων όσο ζούσε ο δημιουργός και για 50 ακόμα χρόνια μετά τον θάνατο του. Προκειμένου να ανταποκριθεί στις καινούργιες ανάγκες, ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε αρκετές φορές, μέχρι την τελική αντικατάσταση του απ'

τον νόμο 2121/1993, ο οποίος έφερε μία σειρά από καινούργιες καινοτομίες που αφορούσαν την προστασία. Το 1997 τα έτη προστασίας του έργου επεκτάθηκαν από 50 σε 70. Παράλληλα από τις αρχές τις δεκαετίας του '90, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, εκδίδονται αλληπάλλληλες οδηγίες οι οποίες ρυθμίζουν κατά ενιαίο τρόπο την πνευματική ιδιοκτησία όλων των κρατών-μελών.

1.1.3 • ΕΡΓΟ

Δημιουργία

Σύμφωνα με τον Κουμάντο η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύει τα έργα. Το έργο δημιουργείται με την εξωτερικήυση. Ως ιδέα στο μυαλό του δημιουργού δεν προστατεύεται. Αντίθετα στο αμερικανικό δίκαιο απαιτείται σταθερή αποτύπωση, δηλαδή το ποίημα π.χ. θα προστατεύεται μόνο αν καταγραφεί. Αντίστοιχα το δίκαιο προστατεύει το συγκεκριμένο εξωτερικευμένο έργο και όχι τις ιδέες του δημιουργού, οι οποίες κρύβονται στο βάθος. Βέβαια η διάκριση αυτή είναι πολλές φορές πολύ δύσκολη.

Πρωτοτυπία

Όλα τα έργα δεν προστατεύονται από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, αυτά τα οποία προστατεύονται είναι τα πρωτότυπα. Όσον αφορά την πνευματική ιδιοκτησία, από τα πιο δύσκολα σημεία της είναι ο ορισμός της πρωτοτυπίας. Το σύστημα του copyright θεωρεί πρωτότυπο, όποιο έργο δεν είναι απλή αντιγραφή και το οποίο χρειάζεται μια ελάχιστη εργασία ή επένδυση. Αντίθετα ένα άλλο σύστημα, το ονομαζόμενο *droit d' auteur*, απαιτεί το δημιούργημα να είναι έκφραση της προσωπικότητας του δημιουργού. Αυτή η διαφορά, μεταξύ των δυο συστημάτων, μειώνεται κατά πολύ με το πέρασμα του χρόνου, καθώς το κριτήριο της προσωπικότητας του δημιουργού είναι αφηρημένο και δύσχρηστο. Με αποτέλεσμα να χρειάζεται ένα ελάχιστο "δημιουργικό ύψος", το οποίο έχει την δυνατότητα να προκύπτει και από το κριτήριο της "στατιστικής μοναδικότητας". Για παράδειγμα αν έχουμε δύο άτομα τα οποία θέλουν να γράψουν για το ίδιο θέμα, είναι σίγουρο ότι θα καταλήξουν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Ο ελληνικός νόμος ορίζει ότι δεν προστατεύονται νομικά ειδήσεις καθώς και απλά γεγονότα ή στοιχεία.

1.2 • Περιεχόμενο του Δικαιώματος

Γενικά

Σύμφωνα με τον Κουμάντο η πνευματική ιδιοκτησία αποτελείται από δύο δικαιώματα: το **περιουσιακό** και το **ηθικό**.

• Το **περιουσιακό δικαίωμα** αποτελείται και αυτό από ορισμένες εξουσίες. Ο χωρισμός του περιουσιακού δικαιώματος σε εξουσίες είναι σημαντικός, καθώς ο νόμος δίνει την δυνατότητα ξεχωριστής εκμετάλλευσης καθεμιάς από τις εξουσίες. Έτσι λοιπόν ο δημιουργός έχει την δυνατότητα να μεταβιβάσει ή να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης μόνο για μία ή για κάποιες από αυτές τις εξουσίες. Οι κυρίως εξουσίες (τρόποι εκμετάλλευσης) είναι:

- **Η εγγραφή:** Αυτή η εξουσία (της εγγραφής) προϋποθέτει την αποτύπωση μιας εκτέλεσης του έργου πάνω σε κάποιο υλικό υπόστρωμα και αναφέρεται μόνο σε έργα που προϋπάρχουν της εκτέλεσης και εγγραφής (π.χ. μουσική σύνθεση).

- **Η αναπαραγωγή:** Με την εξουσία της αναπαραγωγής, απαιτούνται η δημιουργία νέων σταθερών υλικών υποστρωμάτων, τα οποία επαναλαμβάνουν την υλική ενσωμάτωση του έργου. Αναπαραγωγή λοιπόν είναι οι φωτοτυπίες, τα CD, η εκτύπωση των βιβλίων, καθώς επίσης το κατέβασμα και η αποθήκευση ενός έργου /αντιτύπου, μέσω του διαδικτύου, στον Η/Υ του χρήστη.

- **Η δημιουργία παράγωγου έργου:** Όταν αναφερόμαστε σ' αυτήν την εξουσία καλύπτουμε την μετάφραση, τη διασκευή, καθώς και τη αλλαγή του αρχικού έργου (π.χ. την μετατροπή ενός βιβλίου σε ταινία). Καταλαμβάνει, όμως, μόνο την δημόσια χρήση του παράγωγου έργου.

- **Η διανομή:** Αυτή η εξουσία αναφέρεται μόνο στην κυκλοφορία των αντιτύπων που έχουν δημιουργηθεί απ' το πρωτότυπο έργο. Η κυκλοφορία μπορεί να είναι νόμιμη ή ακόμα και παράνομη. Ο δημιουργός του έργου είναι αυτός που έχει το δικαίωμα να αποφασίσει το πώς θα διανεμηθούν τα αντίτυπα απ' το έργο του. Το αρνητικό, όμως, είναι ότι η εξουσία του αφορά μόνο το πρώτο αντίτυπο του έργου του, καθώς μετά δεν μπορεί να ελέγξει την συνέχεια των αντίτυπων που θα ακολουθήσουν.

- **Η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός:** Η εξουσία της εκμίσθωσης και του δημόσιου δανεισμού είναι χωριστή εξουσία του δημιουργού, ο δημιουργός του έργου δεν έχει το δικαίωμα να νοικιάζει τα αντίτυπα του.

- **Η δημόσια εκτέλεση και παρουσίαση:** Με αυτήν την εξουσία μόνο ο δημιουργός του έργου μπορεί να επιτρέψει ή να απαγορεύσει το να γίνει το έργο του προσιτό στο κοινό. Η δημόσια εκτέλεση είναι η παρουσίαση στο κοινό με την παρεμβολή κάποιου άλλου καλλιτέχνη ή κάποιου μηχανήματος. Ενώ η παρουσίαση είναι το να γίνει το έργο του γνωστό στο κοινό, χωρίς την παρέμβαση κάποιου καλλιτέχνη, ενσύρματα ή ασύρματα μέσω διαδικτύου.

- **Η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση:** Αυτή η εξουσία αναφέρεται στο δικαίωμα του δημιουργού στο να απαγορεύει την προβολή του έργου του μέσω του ραδιόφωνου και της τηλεόρασης.

• **Ηθικό Δικαίωμα**

Το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού προέρχεται από την ανθρωπιστική αντίληψη για την πνευματική ιδιοκτησία και είναι άγνωστο στο αγγλοσαξονικό σύστημα του *copyright*. Κύριο σημείο είναι ότι ο δημιουργός έχει ένα ιδιαίτερο δεσμό με το δημιούργημα του, καθώς προέρχεται απ' τον ίδιο. Το έργο του είναι η εξωτερική του προσωπικότητας του. Αυτό το δικαίωμα δεν στηρίζεται στην οικονομική εκμετάλλευση του έργου. Σε αντίθεση με το περιουσιακό δικαίωμα, το ηθικό δεν αλλάζει και ο δημιουργός δεν μπορεί να παραιτηθεί απ' αυτό. Επίσης, το ηθικό δικαίωμα δεν μπορεί να εξαγοραστεί. Οι κυρίως εξουσίες του είναι:

- **Η δημοσίευση:** Με αυτήν την εξουσία ο δημιουργός του έργου είναι αυτός που έχει το δικαίωμα να αποφασίσει αν θέλει, και πότε θέλει, να δημοσιεύσει το έργο του. Οτιδήποτε τον υποχρεώνει ή του απαγορεύει να δημοσιεύσει το έργο του, είναι ενάντια στο ηθικό του δικαίωμα. Η εξουσία της δημοσίευσης αναφέρεται μόνο στην πρώτη δημοσίευση του έργου, καθώς αν ο δημιουργός παραχωρήσει το έργο του σε κάποιο εκδοτικό οίκο, μετά δεν μπορεί να επικαλεστεί το ηθικό του δικαίωμα.

- **Η πατρότητα:** Με αυτήν την εξουσία ο δημιουργός έχει πάντα την αξίωση να αναφέρεται το όνομα του σε κάθε αντίτυπο ή σε κάθε δημόσια παρουσίαση ή εκτέλεση του έργου του. Ακόμα έχει το δικαίωμα αν δεν θέλει να γνωστοποιήσει στο κοινό το όνομα του, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί κάποιο ψευδώνυμο.

- **Η ακεραιότητα του έργου:** Ο δημιουργός έχει το δικαίωμα να παρέμβει αν διαπιστώσει κάποια αλλοίωση στο έργο του. Για παράδειγμα ένας ζωγράφος μπορεί να απαγορεύσει στον αγοραστή του έργου να το τροποποιήσει.

- **Η προσπέλαση στο έργο:** Ο δημιουργός ακόμα και αν έχει πουλήσει το έργο του έχει το δικαίωμα της πρόσβασης στο έργο του.

- **Η μετάνοια:** Σε περίπτωση που μετανιώσει ο δημιουργός που παραχώρησε το έργο του, του δίνεται το δικαίωμα και νομικά να απαιτήσει να σταματήσει η εκμετάλλευση του έργου του. Θα πρέπει, όμως, να αποζημιώσει τον εκδότη.

• Δικαίωμα παρακολούθησης

Με το δικαίωμα παρακολούθησης ο δημιουργός του έργου ή οι κληρονόμοι του σε περίπτωση που αναγνωριστεί η αξία του έργου παίρνουν μερίδιο σ' αυτήν την αύξηση. Αυτό το δικαίωμα καταργεί όλες τις αδικίες που έχουν γίνει στο παρελθόν. Το φαινόμενο δηλαδή τα έργα κάποιου καλλιτέχνη, ο οποίος δεν είχε γίνει ακόμα γνωστός, να αποκτούν αξία αρκετό καιρό μετά την δημιουργία τους ή ακόμα μετά τον θάνατο του καλλιτέχνη.

1.3 • Περιορισμοί των πνευματικών δικαιωμάτων

• Παράθεση αποσπασμάτων

Επιτρέπεται η παράθεση αποσπασμάτων από ξένα έργα, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή. Αυτό γίνεται αν κάποιος θέλει να ενισχύσει την γνώμη του ή να ασκήσει κριτική κατά της γνώμης άλλου. Η παράθεση των αποσπασμάτων δικαιολογείται μόνο αν ο σκοπός αυτού που θα τα χρησιμοποιήσει είναι για επιστημονική έρευνα ή για κριτική. Επιπλέον η παράθεση αποσπασμάτων πρέπει να συνοδεύεται από την πηγή που αντλήθηκαν και από το όνομα του δημιουργού και του

εκδότη. Τα αποσπάσματα πρέπει να είναι μικρά, καθώς τα μεγάλα αποσπάσματα είναι παράνομα. Όπως επίσης και η παράθεση ολόκληρου του έργου είναι παράνομη. (άρθρο 19 Ν. 2121/1993)

- **Χρήση για λόγους ενημέρωσης**

Προβλέπονται δύο περιορισμοί που εξυπηρετούν την ανάγκη ενημέρωσης του κοινού. Οι οποίοι είναι οι εξής: α) η αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό έργων κατά την περιγραφή γεγονότων της επικαιρότητας και β) η αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό πολιτικών λόγων, δικανικών αγορεύσεων, κηρυγμάτων, προσφωνήσεων και άλλων έργων παρόμοιας φύσης. (άρθρο 25, Ν.2121/1993)

- **Αναπαραγωγή για σκοπούς εκπαιδευτικούς**

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή έργων χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, εφόσον γίνεται **για τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις** σε εκπαιδευτικό ίδρυμα (άρθρο 21, Ν.2121/1993). Προκειμένου να δικαιολογείται αυτή η αναπαραγωγή και για να είναι μέσα στα νόμιμα πλαίσια θα πρέπει να μην εμποδίζει σε καμία περίπτωση την κανονική εκμετάλλευση του έργου. Επίσης, θα πρέπει να συνοδεύεται από την πηγή του έργου, το όνομα του δημιουργού και του εκδότη εφόσον βρίσκονται στην πηγή.

Όσον αφορά την περίπτωση των βιβλιοθηκών που είναι τομέας που μας ενδιαφέρει, επιτρέπεται η αναπαραγωγή ενός πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή. Με την προϋπόθεση ότι το έργο ανήκει στην μόνιμη συλλογή τους και η αναπαραγωγή γίνεται μόνο για να διατηρηθεί αυτό το αντίγραφο από την συγκεκριμένη βιβλιοθήκη ή αρχείο ή ακόμα για να μεταβιβαστεί σε κάποια άλλη μη κερδοσκοπική βιβλιοθήκη ή αρχείο. Η ελεύθερη αναπαραγωγή τέτοιου αντιτύπου από τις βιβλιοθήκες είναι επιτρεπόμενη μόνο όταν είναι αδύνατη η απόκτηση αυτού του αντιτύπου απ' το εμπόριο σε σύντομο χρόνο (άρθρο 22).

- **Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση**

Καθιερώνεται ως περιορισμός του περιουσιακού δικαιώματος, η αναπαραγωγή ενός έργου, νόμιμα δημοσιευμένου, εφόσον γίνεται για ιδιωτική χρήση εκείνου που προβαίνει στην αναπαραγωγή του. Με μόνη προϋπόθεση να γίνεται η αναπαραγωγή απ' τον ίδιο τον χρήστη (Ν.

2121/1993). Στην περίπτωση ενός φοιτητή ή ερευνητή που η ανάγκη του είναι για ερευνητικούς σκοπούς, δίνεται το δικαίωμα να προβεί σ' αυτήν την αναπαραγωγή, ενώ στην περίπτωση των επιχειρήσεων ή των δημοσίων υπηρεσιών που η αναπαραγωγή θα γίνει για εμπορικούς σκοπούς δεν δίνεται αυτό το δικαίωμα.

Προβλέπεται η καταβολή **εύλογης αμοιβής** στο δημιουργό του έργου καθώς και σε ορισμένους δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων (για τα οποία γίνεται αναφορά παρακάτω). Η αμοιβή εφαρμόζεται σε περίπτωση που υπάρξει ελεύθερη αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση, η οποία γίνεται με διάφορα τεχνικά μέσα (π.χ. συσκευές εγγραφής ήχου) αναλογικής μεθόδου ή ψηφιακής. Δικαιούχοι της εύλογης αμοιβής είναι οι πνευματικοί δημιουργοί, οι εκδότες καθώς και σε ορισμένες περιπτώσεις οι ερμηνευτές ή οι εκτελεστές καλλιτέχνες καθώς και οι παραγωγοί ήχου και εικόνας. Η είσπραξη αυτής της αμοιβής ανατίθεται σε κάποιους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που καλύπτουν την κατηγορία των ενδιαφερόμενων δικαιούχων.

Αυτοί οι οργανισμοί προέκυψαν από την αδυναμία των δημιουργών να παρακολουθούν την χρήση των έργων τους ανά τον κόσμο, να διαπραγματεύονται τους όρους και να εισπράττουν την αμοιβή. Το θετικό της συλλογικής διαχείρισης είναι ότι διευκολύνει τους χρήστες αφού δεν είναι αναγκασμένοι να αναζητούν τους δικαιούχους του έργου. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης έκαναν την εμφάνιση τους για πρώτη φορά στην Γαλλία το 1829, για να προστατεύσουν τα δικαιώματα των δημιουργών των θεατρικών έργων. Στην Ελλάδα ο θεσμός εμφανίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα για την προστασία των θεατρικών και των μουσικών έργων.

Αυτοί οι οργανισμοί εκτός απ' την διαχείριση του περιουσιακού δικαιώματος έχουν και άλλες αρμοδιότητες. Όπως να δημιουργούν συμβάσεις με τους χρήστες για την εκμετάλλευση των έργων αλλά και για τον προσδιορισμό της απαιτούμενης αμοιβής. Επιπλέον έχουν το δικαίωμα αν αντιληφθούν κάποια ενέργεια που θα φέρει σε κίνδυνο την νόμιμη προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών και των δικαιούχων να προβούν σε κάποια διοικητική ή δικαστική ή εξώδικη ενέργεια.

Η ανάθεση της διαχείρισης των δικαιωμάτων σ' αυτούς τους οργανισμούς μπορεί να γίνει είτε με μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος ή ορισμένων εξουσιών απ' αυτό, είτε με παροχή πληρεξουσιότητας. Η ανάθεση ορίζεται για συγκεκριμένο χρόνο (ο οποίος δεν πρέπει να ξεπερνάει τα 3 έτη) και διατυπώνεται γραπτώς. Οι δημιουργοί ή οι δικαιούχοι έχουν πάντα την ελευθερία να αποφασίσουν αν θέλουν να αναθέσουν ή όχι την διαχείριση σε κάποιον οργανισμό. Ακόμα και αν η μη ανάθεση συνεπάγεται βλάβη των συμφερόντων τους.

1.4 • Η Προστασία των δικαιωμάτων

Η προστασία των δικαιωμάτων θεμελιώνεται στο 10^ο κεφάλαιο του Ν.2121/1993 (άρθρα 59-66). Τα **προληπτικά μέτρα** που αναφέρονται στο Ν.2121/1993 χωρίζονται στα **τεχνολογικά μέτρα**, στα μέτρα **διοικητικής** και **αστυνομικής φύσης** καθώς και στα **δικαστικά μέτρα προστασίας**. (Κουμάντος, 1995)

α) Τεχνολογικά μέτρα ²

Τα τεχνικά μέτρα είναι τα έξης:

- Η επιβολή και η τήρηση κάποιων προδιαγραφών για τις συσκευές ή για κάποιο άλλο υλικό αναπαραγωγής έργων έχει σκοπό να εμποδίσει ή να περιορίσει την χρήση των συσκευών ή του υλικού προκειμένου να μην προσβληθεί η κανονική εκμετάλλευση της πνευματικής ιδιοκτησίας.
- Η χρήση συσκευών ή συστημάτων που επιτρέπουν τον έλεγχο των αναπαραγόμενων ή χρησιμοποιούμενων έργων, καθώς επίσης και την έκταση ή την συχνότητα της αναπαραγωγής τους ή της χρήσης τους, χωρίς όμως να βλάπτονται τα νόμιμα συμφέροντα των χρηστών.
- Η δυνατότητα ελέγχου του αριθμού των υλικών φορέων ήχου και εικόνας γίνεται με την επικόλληση ειδικού επισήματος ή κάποιας ταινίας ελέγχου ή κάποιας αναγνωριστικής ένδειξης.
- Η απαγόρευση της αποκωδικοποίησης τηλεοπτικών προγραμμάτων χωρίς την άδεια ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού.

β) Μέτρα διοικητικής φύσης

Τα μέτρα διοικητικής ή αστυνομικής φύσεως αφορούν την πνευματική ιδιοκτησία αλλά και τα συγγενικά δικαιώματα. Έχει δικαίωμα η αστυνομία σε περίπτωση που υπάρξει προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων, να επέμβει.

² Γεώργιος Κουμάντος, Πνευματική ιδιοκτησία (2005)

γ) Μέτρα δικαστικής φύσης

Σε περίπτωση που προσβληθούν τα πνευματικά δικαιώματα ή τα συγγενικά δικαιώματα επιτρέπεται η λήψη ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 63 παρ. 3 του Ν.2121/1993.

1.4.1 • Η Διάρκεια προστασίας

Η διάρκεια προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας έχει ορισμένο χρονικό όριο σύμφωνα με την νομοθεσία. Η πνευματική ιδιοκτησία σ' ένα έργο καλύπτει όλη την ζωή του δημιουργού και άλλα 70 χρόνια επιπλέον μετά τον θάνατο του. Η παράταση που δίνεται υπολογίζεται από την 1^η Ιανουαρίου του έτους που ακολουθεί μετά τον θάνατο του δημιουργού. Όταν λήξει αυτό το χρονικό όριο, τότε το έργο παύει να ανήκει στον δημιουργό του, και γίνεται κοινό κτήμα αφού ανήκει πλέον στο δημόσιο τομέα. Προκειμένου όμως να προστατευτεί το ηθικό δικαίωμα του έργου, αφού έχει λήξει η πνευματική ιδιοκτησία, δίνεται η δυνατότητα στο δημόσιο που εκπροσωπείται από το Υπουργείο Πολιτισμού να ασκεί τις εξουσίες αναγνώρισης της πατρότητας και προστασίας της ακεραιότητας του έργου. Σκοπός αυτής της διάταξης είναι η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

1.5 • Τα Συγγενικά Δικαιώματα

Η προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών υλικών φορέων ήχου ή/και εικόνας, καθώς και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών είναι μία ενέργεια που ρυθμίζεται απ' τα συγγενικά δικαιώματα (Κεφάλαιο 8, Ν.2121/1993). Ο νόμος καθιερώνει διάρκεια προστασίας έως 50 έτη. Οι περιορισμοί των συγγενικών δικαιωμάτων είναι ανάλογη με τους περιορισμούς που προβλέπονται για το περιουσιακό δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ως προς τους εκδότες οι οποίοι είναι μια κατηγορία που έχουν άμεση σχέση με τις βιβλιοθήκες ο νόμος τούς αναγνωρίζει το περιορισμένο συγγενικό δικαίωμα για την αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας και της σελιδοποίησης των έργων που έχουν εκδώσει. Η προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων δεν αναιρεί την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η διαφορά που έχουν μεταξύ τους είναι το ότι η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύει το έργο, ενώ τα συγγενικά δικαιώματα προστατεύουν τους δικαιούχους.

1.5.1 • Η Ευρωπαϊκή οδηγία για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα

Στις 9 Απριλίου 2001 ψηφίστηκε η Ευρωπαϊκή Οδηγία για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα στην Κοινωνία της Πληροφορίας η οποία έγινε δεκτή από το Συμβούλιο Υπουργών ύστερα από περισσότερα από τρία χρόνια διαπραγματεύσεων. Με αυτήν την οδηγία ορίζονται τα δικαιώματα αναπαραγωγής, διανομής, παρουσίασης του έργου στο κοινό, καθώς και τα δικαιώματα της νομικής προστασίας των τεχνικών μέσων που εμποδίζουν την αντιγραφή. Από τις πιο σημαντικές αναθεωρήσεις που περιλαμβάνει η Οδηγία είναι:

- Τεχνικά αντίγραφα στο Δίκτυο: Προβλέπεται η εξαίρεση των προμηθευτών υπηρεσιών και τηλεπικοινωνιών αλλά και ορισμένων άλλων από ορισμένες ενέργειες αναπαραγωγής, οι οποίες θεωρούνται τεχνικά αντίγραφα.

- Εξαντλητική λίστα προαιρετικών εξαιρέσεων: Είναι μια λίστα εξαιρέσεων που αφορά το δικαίωμα αναπαραγωγής και παρουσίασης του έργου στο κοινό. Σ' αυτήν την λίστα δεν μπορεί να προστεθεί καμία άλλη εξαίρεση. Οι εξαιρέσεις είναι προαιρετικές και τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν αν θέλουν να υιοθετήσουν κάποια απ' αυτές ή όλες.

- Εύλογη αμοιβή: Εφαρμόζεται μόνο σε μερικές εξαιρέσεις, όπως στην αναπαραγωγή με την χρήση φωτοτυπικού μηχανήματος, στην ιδιωτική αναπαραγωγή και σε εκπομπές που αναπαράγονται για να παρακολουθηθούν οπτικά ή ηχητικά σε ορισμένους κοινωνικούς φορείς.

- Νομική προστασία των τεχνικών μέσων παρεμπόδισης της αντιγραφής και εξαιρέσεις. Αυτός ο όρος αφορά και την περίπτωση των βιβλιοθηκών, καθώς ο δικαιούχος των πνευματικών δικαιωμάτων, είτε εθελοντικά είτε μετά από κάποια συμφωνία, πρέπει να προμηθεύσει αυτούς που θα ωφεληθούν από κάποια εξαίρεση, με τα μέσα αντιγραφής.

1.6 • ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ

Οι χώρες ανά τον κόσμο στην προσπάθειά τους να προστατεύσουν την διανοητική ιδιοκτησία καθιέρωσαν μια σειρά από αρχές, κανόνες και ρυθμίσεις. Στόχος τους είναι να προστατεύσουν την οικονομία τους, αφού γίνεται διεθνές εμπόριο προϊόντων τα οποία αποτελούν αντικείμενα

απομίμησης ή τροποποίησης των πρωτοτύπων προϊόντων. Η πειρατεία ανθεί πολύ στις μέρες μας και εμφανίζεται περισσότερο σε χώρες που δεν τηρούν την νομοθεσία τους. Μειονέκτημα της πειρατείας είναι ότι αποδυναμώνει την οικονομία της χώρας αφού είναι μια παράνομη ενέργεια η οποία δεν σέβεται την πνευματική ιδιοκτησία και κατά επέκταση την εργασία του δημιουργού. Ο δικαιούχος θέλει να προστατεύει το έργο του από τέτοιες ενέργειες και να οδηγείται ο «πειρατής» στα χέρια της δικαιοσύνης. Υπάρχει, όμως, και μια αντίθετη άποψη, πιο θετικά διακείμενη προς την πειρατεία. Το κοινό συμπαθεί τον «πειρατή». Η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει οδηγήσει σ' αυτήν την άποψη, αφού έχουν αναπτυχθεί διάφορα ρεύματα που υποστηρίζουν την ανοιχτή και την ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες (όπως τα Creative Commons στα οποία θα γίνει λεπτομερειακή αναφορά παρακάτω). Η πνευματική ιδιοκτησία αντιμετωπίζεται με δυσπιστία καθώς το κοινό πιστεύει ότι οι νομικοί κανόνες θέτουν φραγμό στην διάδοση της γνώσης. Υπάρχει η επιθυμία οι πνευματικές δημιουργίες να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα και από οποιονδήποτε. Αλλά και να υπάρξει ελεύθερη διάθεση των έργων στο διαδίκτυο. Κάτι το οποίο έχει ήδη ξεκινήσει να γίνεται Online με άδεια και έναντι κάποιας αμοιβής, ενώ κάποια έργα διακινούνται ελεύθερα στο διαδίκτυο χωρίς να έχουν γίνει κοινόχρηστα. Παράλληλα έχει ξεκινήσει ένας διάλογος ώστε να επαναπροσδιοριστούν οι κανόνες της πνευματικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα καθώς η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει προχωρήσει κατά πολύ. Μέσω του διαδικτύου τα έργα μπορούν να διακινούνται πιο γρήγορα ανά τον κόσμο και ανά μεγάλες ποσότητες ταυτόχρονα.

1.6.1 •Η προσαρμοστικότητα της πνευματικής ιδιοκτησίας

Η πνευματική ιδιοκτησία πάντα κατάφερνε να επιβιώσει και να προσαρμοσθεί σε κάθε τεχνολογική εξέλιξη. Το διαδίκτυο έχει παγκόσμιο χαρακτήρα, αλλά οι ρυθμίσεις δεν είναι σκόπιμο να εξυπηρετούν μόνο εκείνους που σχετίζονται με την τεχνολογία και την βιομηχανία. Οι προτεινόμενες λύσεις και νέες προσεγγίσεις θα πρέπει να μην καταπατήσουν τις αρχές που εδώ και αιώνες ισχύουν και ειδικότερα να μην οδηγήσουν στην υιοθέτηση κανόνων που προέρχονται από άλλα νομικά συστήματα και από άλλες παραδόσεις, οι οποίες δεν θα ταιριάζουν στην νομοθεσία κάθε χώρας. Το όφελος θα είναι αμφίβολο για τον εθνικό καλλιτέχνη, όπως το συγγραφέα που απευθύνεται σε μικρό

αναγνωστικό κοινό γιατί χρησιμοποιεί την μητρική του γλώσσα που διαβάζεται και ομιλείται από λίγους. Η Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, προσπαθεί να αποτρέψει αυτό το χάσμα, δίνοντας σε όλους τους λαούς της Ευρώπης τη δυνατότητα να διατηρήσουν την ευρωπαϊκή τους ταυτότητα και την πολιτιστική τους κληρονομιά.

Η πνευματική ιδιοκτησία έχει άμεση σχέση με τον πολιτισμό και κατά συνέπεια είναι σκόπιμο να βασιστούμε στην πολιτιστική και νομική ισοτιμία. Οι έννομες σχέσεις που διαμορφώνονται μέσα από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να ακολουθούν την παράδοση των λαών ώστε να αποφευχθεί η πολιτιστική ομοιομορφία. Καθώς μέσω του διαδικτύου μπορεί πολύ εύκολα να υπάρξει πολιτιστική ομοιομορφία. Η πνευματική ιδιοκτησία θα πρέπει και στο μέλλον να δώσει στον καλλιτέχνη κίνητρα για δημιουργία και παραγωγή έργων προς όφελος της πνευματικής κληρονομιάς, της πολυφωνίας και της απεριόριστης ποικιλίας.

1.7 • Νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την πνευματική ιδιοκτησία

Έχουν δημιουργηθεί νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι οποίες θα είναι διαθέσιμες σε επιχειρήσεις και σε μεμονωμένους πολίτες, μέσω ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος που αναπτύσσει ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ³). Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας είναι ο αρμόδιος φορέας για την προστασία των πνευματικών και των συγγενικών δικαιωμάτων στην Ελλάδα και λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού. Το έργο του ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» (Γ' ΚΠΣ).

Αυτές οι νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες μπορούν να συνεισφέρουν και στην ανάπτυξη των βιβλιοθηκών.

Οι νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν:

- Ηλεκτρονική ενημέρωση ομάδων ειδικού ενδιαφέροντος και του ευρύτερου κοινού,

³ <http://web.opi.gr/portal/page/portal/opi>

- Κωδικοποίηση και τεκμηρίωση σχετικού υλικού από την Ελλάδα και το εξωτερικό,
- Ηλεκτρονική συνεργασία φορέων που ασχολούνται με την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα,
- Αμφίδρομη ηλεκτρονική επικοινωνία με πολίτες, επιχειρήσεις και οργανισμούς (π.χ. υποβολή αιτημάτων για παροχή πληροφοριών σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία ή για επίλυση διαφορών μεταξύ δικαιούχων και χρηστών, ηλεκτρονικές δημοσκοπήσεις, on-line discussion forums κ.λπ.),
- Εκπαίδευση/Κατάρτιση στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας,
- Διαλειτουργικότητα με υφιστάμενα σχετικά συστήματα για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των νόμων και την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 •Creative commons: «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ» (Πώς ξεκίνησε;)ⁱ

Όπως αναφέρεται στο δικτυακό τόπο των Creative Commons (βλέπε www.creativecommons.org) το ίδρυμα Free Software Foundation (FSF) δημιουργήθηκε στις ΗΠΑ το 1983 από τον Richard Stallman και είναι αυτό που έχει διαδώσει τις άδειες λογισμικού GNU General Public License και Lesser General Public License (LGPL). Οι συγκεκριμένες άδειες βασίζονται σε μια αντιστροφή των όρων δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας και αποτέλεσαν το νομικό στήριγμα για την παραγωγή Ελεύθερου Λογισμικού/Λογιστικού Ανοικτού Κώδικα. Σε όλη την ιστορία εξέλιξης της ανάπτυξης λογισμικού οι άδειες αυτές έχουν αποδειχθεί ως μια ισχυρή δύναμη. Το 2001 ο Lawrence Lessig δημιούργησε το ίδρυμα Creative Commons (CC) το οποίο ασχολήθηκε με τις άδειες χρήσης προϊόντων και συγγενικών δικαιωμάτων (νομικά και τεχνολογικά).ⁱⁱ Η νομοθεσία έχει σκοπό να προστατεύσει τον δημιουργό και να ενθαρρύνει την δημιουργία νέων έργων. Βέβαια όσον αφορά την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας δεν μπόρεσε να πετύχει το επιθυμητό μέτρο. Στην Ελλάδα η πνευματική ιδιοκτησία αφήνει τους δημιουργούς χωρίς τον απόλυτο έλεγχο των πνευματικών δικαιωμάτων τους.

Σύμφωνα με τον Τσιαβός⁴ οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούμε την δεκαετία αυτή μπορούν να χαρακτηριστούν ως τεχνολογίες δικτυακού τύπου. Αυτό το χαρακτηριστικό γνώρισμα οφείλεται στο ότι οι τεχνολογίες αυτές λειτουργούν μόνο αν υπάρχουν και άλλες τεχνολογίες. Με αυτό τον τρόπο λειτουργούν και οι άδειες ανοιχτού περιεχομένου, αφού δεν μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα καθώς έχουν την ανάγκη ενός οργανωτικού και νομικού πλαισίου αναφοράς.

⁴ Τσιαβός, Π., *Συνεργασία*, αρ. 2 (2008)

Οι τεχνολογίες ψηφιακής αναπαραγωγής και διακίνησης των πολιτιστικών δημιουργημάτων μπορούν να διαδώσουν έργα και να μεγαλώσουν την πολιτιστική αγορά. Συγχρόνως, όμως, είναι και μία πρόκληση για την πνευματική ιδιοκτησία. Όσο περισσότερο ασχολείται η ψηφιακή αναπαραγωγή με την χρήση του έργου από τρίτα άτομα, τόσο περισσότερο ταυτίζεται αυτή η χρήση με την δημιουργία αντιγράφων. Η χρήση πολιτιστικού έργου στο Διαδίκτυο ξεκινάει με την δημιουργία ενός ψηφιακού αντιγράφου. Απ' την άλλη πλευρά στον αναλογικό κόσμο, η απλή ανάγνωση ενός βιβλίου, δεν οδηγεί στην δημιουργία αντιγράφων. Άμα θελήσει κάποιος χρήστης να διαβάσει ένα βιβλίο απ' το διαδίκτυο στον Η/Υ θα πρέπει πρώτα να δημιουργήσει ένα αντίγραφο. Συνέπεια της μεγάλης χρήσης του Διαδικτύου απ' το κοινό είναι η απειλή της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην απαγόρευσή τους. Στον ψηφιακό κόσμο η χρήση κάποιου έργου απαιτεί την λήψη άδειας, αν δεν έχει εξασφαλιστεί η άδεια τότε δημιουργείται μια αβεβαιότητα σχετικά με την νομιμότητα χρήσης.

Ένα από τα βασικά μέσα εκμετάλλευσης του έργου είναι οι άδειες. Με την άδεια ο χρήστης μπορεί να κάνει χρήση του έργου, χωρίς να θίξει το περιουσιακό δικαίωμα του δικαιούχου. Οι άδειες ανοιχτού περιεχομένου περιέχουν στον τίτλο τους την διάκριση της «δημόσιας» και της «γενικής». Αναλυτικά με τον όρο «δημόσια», εννοούμε ότι οποιοσδήποτε θελήσει, μπορεί να έχει ελεύθερα πρόσβαση στο κείμενο της άδειας. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι παρόλο που επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του κειμένου, ωστόσο δεν επιτρέπονται οι αλλαγές χωρίς την συγκατάθεση του οργανισμού, ή αν γίνουν αλλαγές τότε η άδεια δεν μπορεί να συνεχίσει να έχει τον ίδιο τίτλο. Με τον όρο «γενική» εννοούμε ότι η άδεια εφαρμόζεται μόνο σε μία γενική κατηγορία περιεχομένου ή λογισμικού (Τσιαβός, 2008).

Οι άδειες των Creative Commons (CC) δίνουν την δυνατότητα στο κοινό να χρησιμοποιεί ελεύθερα τα έργα.ⁱⁱⁱ Προτείνουν την μη αποκλειστική εκμετάλλευση του έργου απ' τον δημιουργό διότι με την ανάπτυξη της τεχνολογίας έχουν αυξηθεί και οι απαιτήσεις του κοινού που θέλει να έχει ελεύθερη πρόσβαση σε οτιδήποτε το ενδιαφέρει. Άλλο ένα στοιχείο που ορίζουν οι άδειες είναι η τήρηση διατυπώσεων καθώς και το μαρκάρισμα online όλων των έργων ώστε να εντοπίζονται στο διαδίκτυο από την μηχανή αναζήτησης. Ο βασικός σκοπός των Creative Commons είναι να δημιουργηθούν καινούργιοι κανόνες για την πνευματική ιδιοκτησία, οι οποίοι θα διαχειρίζονται τα έργα σύμφωνα με τις απαιτήσεις του διαδικτύου, έτσι ώστε να επικρατήσει μια ισορροπία. Δεν επιδιώκουν σε καμία περίπτωση να ανατρέψουν ή να καταργήσουν την πνευματική ιδιοκτησία, απλά επιθυμούν να υπάρχει ελεύθερη

πρόσβαση. Τα έργα στην περίπτωση των Creative Commons αναγνωρίζονται καθώς είναι μαρκαρισμένα με το σύμβολο CC. Το μαρκάρισμα θα βοηθήσει στη δημιουργία ενός νέου δημόσιου τομέα-commons, το οποίο δεν εξαναγκάζει τους δημιουργούς και δεν γίνεται με πειρατικό τρόπο, αλλά γίνεται νόμιμα σύμφωνα με την άδεια που χορηγεί ο δικαιούχος του έργου. Το περιεχόμενο του έργου γίνεται προσιτό στο κοινό με τους όρους που έχουν θέσει οι δικαιούχοι.

Μία ένδειξη που συναντάμε συχνά στα Creative Commons είναι το "Some Rights Reserved". Η ένδειξη αυτή επιτρέπει τη μη εμπορική χρήση του έργου που μπορεί να κυκλοφορεί ελεύθερα στο διαδίκτυο, αλλά και σε έργα με την συνηθισμένη έντυπη μορφή από κάποιον εκδοτικό οίκο. Τα νομικά προβλήματα που υπάρχουν είναι αρκετά. Ένα απ' αυτά είναι η δυσχέρεια προστασίας του ηθικού δικαιώματος ειδικότερα όσον αφορά στην εξουσία περιφρούρησης του έργου. Άλλο ένα πρόβλημα που ακολουθεί είναι η δημιουργία παραγώγων έργων με βάση το πρωτότυπο, αλλά και η σύγκρουση με τους κανόνες που διέπουν τις συμβάσεις και τις άδειες εκμετάλλευσης που διαφέρουν σε κάθε έννομη τάξη. Το προτεινόμενο σύστημα βασίζεται στη λογική των αδειών χρήσης εκ μέρους του δικαιούχου. Αν μάλιστα υπάρξουν τα απαιτούμενα τεχνολογικά μέτρα στο ψηφιακό περιεχόμενο, τότε θα είναι εύκολο να εντοπισθούν οι τυχόν παραβιάσεις των όρων διάθεσης στο διαδίκτυο.

Εικόνα 1 Από το copyright στο δημόσιο τομέα (προσφορά στα κοινά)

Οι άδειες Creative Commons σε συνδυασμό με την υλικοτεχνική υποστήριξη που παρέχουν στο δημιουργό, έχουν μετατραπεί στα πιο κατάλληλα εργαλεία για την εκμετάλλευση πνευματικών δικαιωμάτων στο Διαδικτυακό χώρο. Το πρόγραμμα των Creative Commons προσφέρει έξι βασικές άδειες απ' τις οποίες ο δημιουργός έχει την δυνατότητα να επιλέξει όποια θεωρεί ότι είναι η πιο κατάλληλη για την προστασία του έργου κατά τη διάδοσή του στο Διαδίκτυο. Για να επιλέξει ο ενδιαφερόμενος κάποια άδεια ακολουθεί μια διαδικασία. Καθώς η επιλογή των αδειών γίνεται μέσα από τη χρήση τεχνικών εργαλείων που επιτρέπουν την κατανόηση του νομικού περιεχομένου χωρίς την ανάγκη νομικής συνδρομής και διασφαλίζουν τη δημιουργία ενός συμβατικού πλέγματος που αφενός μεν επιτρέπει την ελεύθερη

διακίνηση του έργου, αφετέρου δε δεν αποκλείει την εμπορική εκμετάλλευσή του.

Ακολουθεί μια λεπτομερειακή επεξήγηση των αδειών, οι οποίες είναι οι εξής:

- ***Αναφορά 3.0***

Αυτή η άδεια δίνει την δυνατότητα στον χρήστη να εκμεταλλεύεται ελεύθερα το έργο να αλλάζει και να διαμορφώνει πάνω σ' αυτό την δουλειά του. Χωρίς να επηρεάζεται η εμπορική πλευρά του έργου. Αυτή είναι απ' τις πιο συμβιβαστικές άδειες που προσφέρονται.

- ***Αναφορά – παρόμοια διανομή 3.0***

Αυτή η άδεια επιτρέπει στον χρήστη να τροποποιεί, να συμμορφώνει, και να διαμορφώνει πάνω σε αυτό την δουλειά του ακόμα και για εμπορικούς λόγους, εφόσον επιτρέπουν και εγκρίνουν τις καινούργιες δημιουργίες κάτω απ' τους ίδιους όρους. Αυτή η άδεια συχνά συγκρίνεται από τα ανοιχτά προελεύσεις λογισμικά αδειών. Όλα τα καινούργια έργα τα οποία βασίζονται σε κάποια άλλα, θα έχουν την ίδια άδεια, έτσι λοιπόν κάθε παραγωγός θα επιτρέπει ακόμα εμπορική χρήση.

- ***Αναφορά-όχι παράγωγα έργα 3.0***

Αυτή η άδεια επιτρέπει στον χρήστη την αναδιανομή, εμπορική και μη εμπορική χρήση, εφόσον περάσει χωρίς αλλαγές και ενιαία.

- ***Αναφορά μη εμπορική χρήση 3.0***

Αυτή η άδεια δίνει την δυνατότητα στον χρήστη να τροποποιήσει, να συμμορφώσει, και να διαμορφώσει πάνω σε αυτό το έργο του το οποίο είναι μη εμπορικό. Παρόλο που τα καινούργια έργα πρέπει να αναγνωρίζονται και να είναι μη εμπορικά, δεν είναι υποχρεωμένος ο χρήστης να παράγει έργα υπό τους ίδιους όρους.

- ***Αναφορά – μη εμπορική χρήση - όχι παράγωγα έργα 3.0***

Η συγκεκριμένη άδεια επιτρέπει στον χρήστη να τροποποιεί και να δημιουργεί πάνω σ' αυτό το έργο του, μη εμπορικό, εφόσον του επιτρέπουν και εγκρίνουν τις καινούργιες δημιουργίες υπό τους ίδιους όρους. Άλλοι μπορούν να κατεβάσουν και να αναδιανέμουν το έργο τους όπως ακριβώς είναι η άδεια. Αλλά ακόμα μπορούν να μεταφράσουν, να

τροποποιήσουν, και να παράγουν καινούργια ιστορικά βασισμένα στο έργο τους.

• **Οι χαρακτηρισμοί μη εμπορική Αριθμημένα παράγωγα έργα**

Η ακόλουθη άδεια είναι η πιο περιοριστική απ' τις έξι άδειες, επιτρέποντας αναδιανομή. Συχνά ονομάζεται ως “ελεύθερη διαφημιστική” άδεια γιατί επιτρέπει στους άλλους να κατεβάζουν τα έργα τους και να τα μοιράζονται με άλλους αλλά δεν μπορούν να τα τροποποιήσουν.

Συμπερασματικά οι άδειες Creative Commons επιτρέπουν την διανομή, την διασκευή και την τροποποίηση των έργων. Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

Αναφορά: Η αναφορά στο Έργο πρέπει να γίνεται κατά τον τρόπο που ορίζεται από τον συγγραφέα ή τον χορηγούντα την Άδεια

Μη εμπορική: Δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει κάποιος αυτό το έργο για εμπορικούς σκοπούς.

Παρόμοια διανομή: Εάν αλλάξετε ή άλλως τροποποιήσετε το “Έργο ή δημιουργήσετε τι έργο μόνον με τους όρους της ίδιας ή παρόμοιας άδειας με αυτήν.

Η άδεια είναι ένα ρυθμιστικό εργαλείο το οποίο μπορεί να δράσει σε πολλαπλά επίπεδα. Όπως :⁵

1. Να μπορεί να καταλάβει τόσο ο αδειοδότης όσο και ο αδειοδόχος πώς λειτουργεί η άδεια.
2. Νομικού κώδικα Να είναι συμβατή με το δίκαιο της κάθε δικαιοδοσίας στην οποία εφαρμόζεται.
3. Να μπορεί ο χρήστης εύκολα να εντοπίζει τα έργα τα οποία έχουν αδειοδοτηθεί με τις σχετικές άδειες στο διαδίκτυο μέσω των μηχανών αναζήτησης(Meta-Data).

Οι άδειες των Creative Commons εφαρμόζονται σε όλα τα έργα τα οποία προστατεύονται από το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως για παράδειγμα τα βιβλία, οι ιστοσελίδες (sites), τα blogs, οι φωτογραφίες, τα κινηματογραφικά έργα, οι βιντεοταινίες, τα μουσικά έργα και πάσης φύσεως οπτικοακουστικά έργα. Οι άδειες Creative Commons δίνουν την δυνατότητα να υποδεικνύεται ο τρόπος με τον

⁵ Τσιαβός, Π., *Συνεργασία*, αρ. 2 (2008)

οποίο οι άλλοι μπορούν να κάνουν χρήση των εξουσιών, που ανακλύπτουν από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως την εξουσία εγγραφής και αναπαραγωγής, την εξουσία δημιουργίας παράγωγων έργων ή χρήσης μερών των έργων, την εξουσία διανομής και την εξουσία οικονομικής εκμετάλλευσης. Επίσης δε δίνουν το δικαίωμα στους δικαιούχους να απαγορεύουν οτιδήποτε υπόκειται στους νόμιμους περιορισμούς του δικαιώματός τους, ούτε δίνουν το δικαίωμα να ελέγχουν οτιδήποτε δεν αποτελεί αντικείμενο προστασίας του νόμου πνευματικής ιδιοκτησίας όπως γεγονότα και ιδέες. Οι άδειες Creative Commons επισυνάπτονται στο έργο και εξουσιοδοτούν οποιονδήποτε έρχεται σε επαφή με το έργο να το χρησιμοποιήσει σύμφωνα με τους όρους της άδειας. Σε περίπτωση που κάποιος ενδιαφέρεται να κάνει χρήση μιας άδειας, δεν απαιτείται η δημιουργία έγγραφης δήλωσης, απλά επιλέγει την άδεια από τη σελίδα «Publish». Ένα σημαντικό στοιχείο για τις άδειες Creative Commons είναι το γεγονός ότι δεν είναι αποκλειστικές. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ο δικαιούχος του έργου μπορεί να παραχωρήσει την εξουσία στο κοινό για να κάνει χρήση του έργου του σύμφωνα με τους όρους κάποιας άδειας Creative Commons. Εν συνεχεία ο δικαιούχος πρέπει να προβεί σε μία ξεχωριστή, μη αποκλειστική σύμβαση εκμετάλλευσης με κάποιον με σκοπό π.χ. την οικονομική εκμετάλλευση του έργου.

2.2 Τι είναι το Creative Commons^{iv}

Το Creative Commons είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση η οποία ξεκίνησε επίσημα το 2001 από μια ομάδα εμπειρογνομόνων, της πνευματικής ιδιοκτησίας, την οποία αποτελούσαν δικηγόροι και εκδότες. Επιτρέπει στους καλλιτέχνες, στους συγγραφείς, στους εκδότες και στους μουσικούς να κάνουν δημιουργικές εργασίες. Καθώς τους δίνουν την δυνατότητα μέσω του διαδικτύου να δουν και άλλα έργα έτσι ώστε να πάρουν μια ιδέα. Οι άδειες Creative Commons καλύπτουν την τέχνη, τη μουσική, τα γραπτά έργα(π.χ. βιβλία), αλλά δεν έχουν σχεδιαστεί για το λογισμικό. Μια Creative Commons άδεια επιτρέπει στους δημιουργούς να θέσουν όρους για τα πνευματικά δικαιώματα. Τα πνευματικά δικαιώματα περιορίζουν τα δικαιώματα των άλλων από την τροποποίηση ή τη διανομή πρωτοτύπων έργων. Απ' την άλλη οι άδειες Creative Commons προσφέρουν μια ευελιξία στον χρήστη όσον αφορά τα πρωτότυπα έργα.

Βασικός στόχος του προγράμματος Creative Commons είναι η δημιουργία των τεχνικών και νομικών εργαλείων που θα δώσουν στον δημιουργό τη δυνατότητα να προστατέψει και να διανείμει το έργο του

με τον πλέον κατάλληλο τρόπο σε πολλαπλές ψηφιακές πλατφόρμες. Στόχος του Ελληνικού Creative Commons είναι να προσαρμόσει τις άδειες στην Ελληνική έννομη τάξη και να προσδιορίσει τις κατηγορίες των δημιουργών που θα μπορούσαν να επωφεληθούν κατά το μέγιστο δυνατόν από τα νέα αυτά νομικά εργαλεία.

Το νομικό πρόσωπο Creative Commons Corporation δεν είναι εταιρία δικηγόρων και δεν παρέχει νομικές υπηρεσίες. Το νομικό πρόσωπο Creative Commons παρέχει το περιεχόμενο της άδειας αυτής 'ως έχει'. Δεν εγγυάται για τις πληροφορίες που παρέχει και δεν φέρει ευθύνη για ζημίες που τυχόν προέλθουν από τη χρήση της άδειας αυτής. Κανένας συμβαλλόμενος δεν θα χρησιμοποιεί το εμπορικό σήμα «Creative Commons», χωρίς την προηγούμενη γραπτή συγκατάθεση του νομικού προσώπου Creative Commons, εκτός αν ο σκοπός της χρήσης είναι να δηλωθεί στο κοινό ότι το Έργο διατίθεται με την άδεια CCPL.^v

2.3 • Creative Commons και General Public License

Το General Public License χρησιμοποιείται από τις βιβλιοθήκες και από αυτό έχουν εμπνευστεί τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά των αδειών Creative Commons. Το General Public License αποτελεί το βασικό νομικό μόρφωμα στο οποίο στηρίζεται η παραγωγή και η διάθεση του ελεύθερου λογισμικού. Παρότι διαφέρουν ως προς το αντικείμενο που εφαρμόζονται οι άδειες Creative Commons αλλά και η General Public License απ' τις άλλες άδειες Ελευθέρου Λογισμικού/ Ανοιχτού Κώδικα , ωστόσο έχουν κοινά βασικά νομικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον και οι δύο κατηγορίες αδειών αποσκοπούν στη διατήρηση και στον εμπλουτισμό του υλικού που είναι ελεύθερο για δημόσια χρήση χωρίς να στερούν απ' τον δημιουργό πιθανή εμπορική εκμετάλλευση μέσα από την παράλληλη χρήση άλλων συμβατικών μορφωμάτων.

Όσον αφορά το Ελληνικό Creative Commons έχει ως βασικό στόχο να παρουσιάζει μια συγκριτική μελέτη ανάμεσα στη General Public License και στις άδειες των Creative Commons σε σχέση με το Ελληνικό νομικό πλαίσιο που αφορά την Πνευματική Ιδιοκτησία. Αυτή η μελέτη που γίνεται θα καταφέρει να παρουσιάσει τις βάσιμες πτυχές αυτών των δύο αδειών όπως επίσης και να μας παρουσιάσει την εφαρμογή τους στο Ελληνικό Νομικό χώρο ή τις τυχόν αλλαγές που μπορεί να φέρει στην Ελληνική έννομη τάξη μία ενδεχόμενη μεταφορά τους. Τα τελικά συμπεράσματα απ' αυτήν την μελέτη θα παρουσιαστούν με τη μορφή ενός εγχειριδίου στις μικρό-μεσαίες επιχειρήσεις και στους νέους

δημιουργούς και θα τους ενημερώνουν για τις εναλλακτικές μορφές διαχείρισης των πνευματικών τους δικαιωμάτων. Η μεταφορά στην Ελληνική έννομη τάξη, των αδειών Creative Commons και η εφαρμογή των αδειών General Public License & Lesser General Public License, είναι απαραίτητη.

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των αδειών General Public License & Lesser General Public License, είναι ότι έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν ένα εναλλακτικό μοντέλο ανάπτυξης και χρήσης λογισμικού. Εξαιτίας του πηγαίου κώδικα που διαθέτει το λογισμικό, δίνεται στον χρήστη η δυνατότητα αλλαγών ή βελτιώσεων. Ο πηγαίος κώδικας είναι διαθέσιμος για χρήση σε όποιον ενδιαφέρεται να τον χρησιμοποιήσει. Το συγκεκριμένο λογισμικό έχει ορισμένα κριτήρια τα οποία θα πρέπει να πληρούνται ώστε να επιτρέπεται η διανομή. Τα κριτήρια λοιπόν είναι η ελεύθερη χρήση, η αντιγραφή/αναδιανομή και η μεταβολή/βελτίωσή του. Το κριτήριο της μεταβολής/βελτίωσης εξυπηρετεί τις ανάγκες του ατόμου που τον μεταβάλλει. Αυτά τα κριτήρια περιγράφονται λεπτομερειακά στην άδεια χρήσης του λογισμικού. Υπάρχουν πολλές άδειες χρήσης, με πιο γνωστές τις BSD License και MIT License. Σύμφωνα με αυτήν την λογική έχει δημιουργηθεί γύρω της μια τεράστια κοινότητα από χρήστες και προγραμματιστές, με βάση το χώρο του Διαδικτύου, οι οποίοι συμβάλλουν, από κοινού και ενιαία, στην συνεχόμενη και με διάρκεια βελτίωση του λογισμικού. Αυτό το καταφέρνουν, παρέχοντας τις γνώσεις και τη δουλειά τους, σε όσους τις έχουν ανάγκη, με τη χρήση αδειών Ελεύθερου Λογισμικού/ Ανοιχτού Κώδικα.

Έτσι λοιπόν το Ελεύθερο Λογισμικό/ Ανοιχτού Κώδικα, καταφέρνει με τις βελτιώσεις και την αυξημένη φιλικότητα προς το χρήστη, να κερδίζει διαρκώς καινούργιους φίλους σε παγκόσμια κλίμακα. Στο χώρο της εκπαίδευσης, της δημόσιας διοίκησης και των επιχειρήσεων, υπάρχει ενδιαφέρον ώστε να ενημερώνονται και να αποκτούν το συγκεκριμένο εργαλείο. Τα θετικά στοιχεία του είναι ότι είναι αξιόπιστο, σταθερό στη λειτουργία και απαλλαγμένο από περαιτέρω κόστη που αφορούν την απόκτηση του και την αναβάθμιση του. Το πιο σημαντικό πλεονέκτημα του είναι ότι προτιμάται για την ποιότητα και για την αξιοπιστία του. Η φιλοσοφία του λογισμικού δίνει την δυνατότητα αφενός σε όποια άτομα ενδιαφέρονται και που μπορεί να μην έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους, να προβούν σε ποιοτικό έλεγχο και αφετέρου εμφανίζει άμεση εξέλιξη του πηγαίου κώδικα. Δυστυχώς, όμως αυτό δεν ισχύει στον ίδιο βαθμό σε όλες τις περιπτώσεις. Παρόλα αυτά το Ελεύθερο Λογισμικό/ Ανοιχτού Κώδικα υποδομής έχει αποδειχθεί πάρα πολύ σταθερό. Αντίθετα, στο Ελεύθερο Λογισμικό/ Ανοιχτού Κώδικα, οι εφαρμογές που απευθύνονται

στον τελικό χρήστη είναι πολλές φορές πιο ασταθείς από τις αντίστοιχες του Λογισμικού Κλειστού Κώδικα (proprietary software). Τα προβλήματα που δημιουργούνται απ' αυτή την διαφορά, εντοπίζονται κυρίως στον τρόπο διαχείρισης των κύκλων ανάπτυξης του Ελεύθερου Λογισμικού/ Ανοιχτού Κώδικα, οι οποίοι δεν λαμβάνουν πάντοτε υπόψη τους τελικούς χρήστες. Για να λυθούν αυτά τα προβλήματα γίνονται σοβαρές προσπάθειες, οι οποίες πραγματοποιούνται μέσω της χρήσης τεχνολογιών όπου ενθαρρύνεται η συμμετοχή του τελικού χρήστη. Άλλο ένα πλεονέκτημα της χρήσης του Ελευθέρου Λογισμικού/Ανοιχτού Κώδικα, είναι ότι δεν δημιουργούνται εξαρτήσεις από κάποια συγκεκριμένη εταιρία. Τέλος άλλο ένα πλεονέκτημα είναι ότι όσοι χρήστες έχουν τις τεχνικές γνώσεις αλλά και πάνω από άλλα την διάθεση, έχουν τότε την δυνατότητα να μελετήσουν από μόνοι τους τον πηγαίο κώδικα και να μάθουν πώς δουλεύει και ενδεχομένως να τον αλλάξουν, ώστε να μπορεί να ταιριάζει στις ανάγκες τους.

Εξετάζοντας λεπτομερειακά τα μειονεκτήματα του Ελεύθερου Λογισμικού/ Ανοιχτού Κώδικα θα μπορούσε κάποιος να αναφέρει ότι το επίπεδο της τεκμηρίωσης και της υποστήριξης δεν είναι πάντοτε αποδεκτό. Τα προϊόντα του Ελεύθερου Λογισμικού/ Ανοιχτού Κώδικα που προσφέρουν υψηλής ποιότητας τεκμηρίωση και υποστήριξη σε αντιστοιχία με τα πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν, της ποιότητας και της αξιοπιστίας, είναι, κατά κανόνα, μόνο εκείνα που υλοποιούν λειτουργικά συστήματα και διάφορες δικτυακές υπηρεσίες (GNU/Linux, Apache κτλ.). Άλλο ένα πρόβλημα που εμφανίζεται συχνά είναι που παρόλο που κάποιο λογισμικό έχει την δυνατότητα να στηρίζεται πάνω σε μία μεγαλοφυή ιδέα, ωστόσο δεν είναι αρκετά καλό στις πρώτες του εκδόσεις και δεν βελτιώνεται αισθητά μέχρι να γίνει αρκετά δημοφιλές ώστε να του παραχωρηθούν αρκετοί πόροι για την ανάπτυξή του.

Όσον αφορά τις νέες καινοτομίες των λογισμικών η χώρα μας βρίσκεται ένα βήμα πίσω. Θα πρέπει λοιπόν οι Ελληνικές επιχειρήσεις και οι Έλληνες δημιουργοί να έρθουν σε επαφή να μελετήσουν και να αφομοιώσουν αυτά τα νέα νομικά προϊόντα προκειμένου έτσι ώστε να μπορέσουμε και εμείς να τοποθετηθούμε δυναμικά στην παγκόσμια αγορά Διανοητικής Ιδιοκτησίας. Κατά κάποιο τρόπο για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί αυτό θα πρέπει να γίνει μία έρευνα. Η έρευνα θα στηριχθεί στην καταγραφή των κοινοτήτων στις οποίες υπάρχουν Έλληνες δημιουργοί λογισμικού, στα εργαλεία που χρησιμοποιούν και κυρίως στο θέμα της στρατηγικής των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε σχέση με προϊόντα και υπηρεσίες Ελεύθερου Λογισμικού/Ανοιχτού Κώδικα. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά και η θέση της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με το Ελεύθερο Λογισμικό/ Ανοιχτού Κώδικα, αλλά και τη

χρήση αδειών όπως αυτών του Creative Commons για την ελεύθερη διάθεση υλικού και οπτικό-ακουστικού υλικού που παράγουν. Η χρήση των αδειών Creative Commons μπορεί να συνεισφέρει στην πολιτιστική παραγωγή. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί καθώς η διάθεση λογισμικού ή άλλου προστατευμένου υλικού με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας από την δημόσια διοίκηση, μπορεί να ενισχύσει όπως είπαμε την πολιτιστική παραγωγή οποιοσδήποτε χώρας και να υποστηρίξει την καινοτομία. Μπορεί να χρησιμοποιήσουν την εμπειρία της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης άλλων χωρών προκειμένου να δημιουργηθεί ένα αρχικό σχέδιο δράσης για το πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι σχετικές άδειες.

2.4 Η ομάδα εργασίας των Creative Commons^{vi}

Το Creative Commons στην προσπάθεια για καλύτερες συνθήκες, όσον αφορά την διαχείριση των έργων μέσω του Διαδικτύου έχει δημιουργήσει μία ομάδα εργασίας, με σκοπό την ενασχόληση με τις ακόλουθες τέσσερις ενέργειες. Η αρχική ενέργεια είναι η συγκριτική παρουσίαση των νέων δημόσιων υποδομών λογισμικού και περιεχομένου που υλοποιούνται με τις άδειες Creative Commons (CC) και GPL-LGPL αλλά και παρόμοιες άδειες στις οποίες στηρίζεται η νέα επιχειρηματικότητα στον τομέα της Κοινωνίας της Πληροφόρησης. Ακολουθεί η συγκριτική μελέτη της εφαρμογής των αδειών του Creative Commons (CC). Δηλαδή η διαμόρφωση των γενικών αδειών και των αδειών Ελευθέρου Λογισμικού/ Ανοιχτού Κώδικα GNU General Public License & Lesser General Public License σε δυο Ευρωπαϊκές χώρες και στην Ελλάδα. Εν συνεχεία είναι ο εντοπισμός πιθανών ομάδων χρηστών και η περιγραφή πιθανών παραδειγμάτων χρήσης των αδειών. Και τέλος είναι οι Δράσεις ενημέρωσης προς επιχειρήσεις και φορείς του δημοσίου με παρουσίαση καλών πρακτικών.

Η απαιτούμενη διάρκεια της ομάδας εργασίας υπολογίζεται σε 6-9 μήνες. Τα άτομα που συμμετέχουν σ' αυτήν την ομάδα εργασίας είναι συνήθως εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας, της νομικής επιστήμης και της επιστήμης τεχνολογιών πληροφορικής και κυρίως αυτών που ασχολούνται με τη διαχείριση της πνευματικής ιδιοκτησίας υπό το πρίσμα των νέων τεχνολογιών υλικού και λογισμικού.

Τα Περιεχόμενα τελικού παραδοτέου είναι το θεωρητικό υπόβαθρο, η επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας, η καταγραφή της διεθνούς εμπειρίας με την αναφορά συγκεκριμένων εφαρμογών

βασισμένων στις άδειες Creative Commons (CC) και GPL & LGPL, η αποτύπωση της κατάστασης στην Ελλάδα, τα κριτήρια επιλογής των αδειών Creative Commons (CC) και Ελευθέρου Λογισμικού/ Ανοιχτού Κώδικα, τα παραδείγματα εφαρμογής των αδειών στην Ελλάδα από φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και τα συμπεράσματα μαζί με τις προτάσεις.

2.5 · Τρόπος έρευνας και το δικαίωμα του δημιουργού.^{vii}

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της έρευνας των Creative Commons (η οποία είναι η <http://search.creativecommons.org>) ο χρήστης έχει την δυνατότητα να βρει φωτογραφίες, μουσική, κείμενα, βιβλία, εκπαιδευτικό υλικό. Ακόμα επιτρέπεται αν θέλει κάποιος χρήστης να μοιραστεί ή να μεγαλώσει πάνω σε χρησιμοποιήσιμο Creative Commons, ενδυναμώνοντας τις υπηρεσίες έρευνας στο Google, yahoo και flickr. Μπορούμε ακόμα να έχουμε δυνατότητα πρόσβασης σ' αυτό το εργαλείο δια μέσου του Firefox web browser. Το δικαίωμα του δημιουργού εφαρμόζεται πλήρως και αυτόματα σε κάθε έργο –σε φωτογραφία, σε τραγούδι, σε ιστοσελίδα, σε άρθρο, σε κάποιο βαθμό περισσότερο σε κάθε είδος έκφρασης—την στιγμή που δημιουργήθηκε. Αυτό σημαίνει ότι αν κάποιος χρήστης θέλει να αντιγράψει και να ξαναχρησιμοποιήσει ένα δημιουργικό έργο που βρήκε στο διαδίκτυο, θα πρέπει να ζητά την άδεια του συγγραφέα. Αυτή η προστασία για τα δικαιώματα είναι καλό για πολλούς συγγραφείς και καλλιτέχνες. Υπάρχουν περιπτώσεις που κάποιος συγγραφέας θέλει να γίνεται χρήση της δουλειάς του ελεύθερα αλλά υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Αυτή η υπηρεσία έρευνας βοηθάει στο να βρει κάποιος γρήγορα αυτούς τους συγγραφείς και την δουλειά που έχουν σημειωμένη ως ελεύθερη στο να χρησιμοποιηθεί με μόνο 'μερικά δικαιώματα περιορισμένα'. Αν υπάρχει σεβασμός ως προς τα περιορισμένα δικαιώματα τότε μπορεί να γίνει χρήση του έργου, χωρίς να υπάρχει ανάγκη επικοινωνίας με τον συγγραφέα. Σε μερικές περιπτώσεις, θα μπορούσε να βρει κάποιος έργο στην δημόσια κυριότητα—που είναι ελεύθερο για κάθε χρήση χωρίς περιορισμένα δικαιώματα.

Ένα^{viii} πρόσφατο παράδειγμα χρήσης του Creative Commons είναι το γεγονός ότι ο Μίμης Ανδρουλάκης επέλεξε να διαθέσει ελεύθερα το βιβλίο του «Χαμένο Μπλουζ» με άδεια Creative Commons. Μελλοντικά θα διαθέτει όλα τα βιβλία του με αυτό τον τρόπο. Έτσι λοιπόν το κοινό του θα μπορεί να έχει ελεύθερη πρόσβαση στα έργα του και να τα διαβάσει, καθώς διατίθενται για ανάγνωση.

- **Κατηγορία: 'Copyright'**

2.6 Πνευματικά δικαιώματα και Blogs

Όσο η διάδοση των blogs επεκτείνεται, το θέμα με τα πνευματικά δικαιώματα γίνεται όλο και πιο περίπλοκο. Με τη σύγχρονη τεχνολογία είναι πολύ εύκολο για κάποιον να αντιγράψει, να τροποποιήσει και να μοιραστεί δεδομένα από το διαδίκτυο (κείμενο, εικόνες, ήχο βίντεο, κλπ). Η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων δεν γνωρίζει το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας η παραβίαση του οποίου μπορεί να οδηγήσει σε παρανομίες. Ένα παράδειγμα που αφορά και τις βιβλιοθήκες, κυρίως τις ακαδημαϊκές, είναι με τις διπλωματικές εργασίες των φοιτητών. Στην περίπτωση που συμβουλευόμαστε άρθρα από το διαδίκτυο, πολλοί πιστεύουν λανθασμένα ότι εάν αναφέρουν το συντάκτη ενός άρθρου ή μιας εικόνας δεν παραβιάζουν το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Το υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί, μόνο εάν υπάρχει ρητή άδεια από το συντάκτη ή εάν γίνει δίκαιη χρήση. Άλλο ένα στοιχείο είναι ότι δεν θα πρέπει να αντιγράψει το υλικό απλά επειδή δεν παρουσιάζει κάποιο μήνυμα πνευματικών δικαιωμάτων. Κάθε δημοσιευμένη εργασία (είτε σε χαρτί είτε σε ψηφιακή μορφή) υπόκειται αυτόματα στο νόμο περί προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων, είτε έχει εμφανή προειδοποίηση για αυτό είτε όχι. Επίσης, πρέπει να γίνεται χρήση του υλικού που είναι δημόσιο κτήμα. Ο χρήστης είναι ελεύθερος να χρησιμοποιήσει οποιοδήποτε έργο, εργασία, άρθρο ή άλλο υλικό, περιλαμβανομένων και κυβερνητικών εγγράφων, που δεν υπόκεινται στον περί πνευματικών δικαιωμάτων (copyright) νόμο.

2.7 Χρήση και διάθεση οπτικοακουστικού υλικού στις βιβλιοθήκες

Ένα απόσπασμα απ' το βιβλίο της Διονυσίας Καλλινίκου "Πνευματική ιδιοκτησία και βιβλιοθήκες μπορεί να μας κατατοπίσει σχετικά με τη χρήση και τη διάθεση του οπτικοακουστικού υλικού. Αυτό το απόσπασμα μπορούμε να πούμε ότι κατά κάποιο τρόπο σχετίζεται και με την λειτουργία των βιβλιοθηκών.

Θα σας παραθέσω εν συνεχεία το απόσπασμα της Καλλινίκου, λεπτομερειακά, καθώς έκρινα ότι είναι απαραίτητο για την διπλωματική εργασία μου. "Οι βιβλιοθήκες που διαθέτουν υλικούς φορείς ήχου ή και εικόνας, όπως CD, DVD, βιντεοταινίες κλπ., δεν μπορούν να προβούν σε αναπαραγωγή ή σε δημόσιο δανεισμό, χωρίς την άδεια των δημιουργών και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων. Είναι γνωστό ότι δικαιούχοι προστασίας με τα συγγενικά δικαιώματα είναι οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, οι παραγωγοί φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων, οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί και οι εκδότες εντύπων (άρθρα 46 επ. Ν. 2121/1993, όπως ισχύει). Αντικείμενο προστασίας είναι η ερμηνεία ή εκτέλεση που έχει καθαρά καλλιτεχνικό και πνευματικό χαρακτήρα, η πρώτη σειρά εγγραφής ήχων ή ήχων και εικόνων, η ραδιοτηλεοπτική εκπομπή και ειδικότερα το ραδιοτηλεοπτικό σήμα που μεταδίδει το ραδιοτηλεοπτικό πρόγραμμα, καθώς και η στοιχειοθεσία ή σελιδοποίηση. Πάντως θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι μόνος του ο κάθε αναγνώστης μπορεί να ακούσει παθητικά το συγκεκριμένο φωνογράφημα ή ενδεχομένως να δει την ταινία εντός της βιβλιοθήκης, σε χώρο που ανήκει στη βιβλιοθήκη και δεν παραχωρείται σε τρίτους με άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος. Επίσης θα μπορούσε να θεωρηθεί νόμιμη η χρήση υλικών φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας κατά την ώρα του μαθήματος, εφόσον γίνεται αποκλειστικά για τη διδασκαλία ή για τις εξετάσεις και το κοινό αποτελείται από φοιτητές ή μαθητές. Η εκμίσθωση CD, CD-Rom ή Video δεν είναι σε καμία περίπτωση νόμιμη χωρίς την άδεια του δικαιούχου" (Καλλινίκου 2007, σ. 37).

2.8 Επιδράσεις των πνευματικών δικαιωμάτων στον δημόσιο δανεισμό

Άλλο ένα στοιχείο που είναι σημαντικό για τις βιβλιοθήκες (δημόσιες και ακαδημαϊκές) είναι οι επιδράσεις των πνευματικών

δικαιωμάτων στο δημόσιο δανεισμό. “Ο δημόσιος δανεισμός για μη εμπορική χρήση είναι δραστηριότητα που παραδοσιακά δεν ελέγχεται από τον νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων. Ο δημόσιος δανεισμός ήταν ανέκαθεν ουσιαστικός τρόπος πρόσβασης στο πολιτισμικό και εκπαιδευτικό υλικό και οφείλει να είναι διαθέσιμος σε όλους. Η πληροφορία σε οποιαδήποτε μορφή, ήταν και θα παραμείνει τμήμα του δανειστικού υλικού. Ωστόσο ακολουθώντας την Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εκμίσθωση και τον Δανεισμό οι ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες υπόκεινται σε κανονισμούς δανεισμού (βλέπε την Οδηγία του Συμβουλίου 92/100/ΕΟΚ για το Δικαίωμα Εκμίσθωσης και Δανεισμού και Ορισμένα Δικαιώματα συγγενικά προς τη Διανοητική Ιδιοκτησία). Οι κανόνες αυτοί ορίζουν ρητώς ότι οι δημόσιες βιβλιοθήκες οφείλουν να έχουν εξουσιοδότηση ή άδεια για το υλικό που δανείζουν. Αυτό σημαίνει ότι για ορισμένα είδη υλικού οι συγγραφείς μπορούν να απαιτήσουν αμοιβή. Αυτό εφαρμόζεται επίσης σε μουσεία και αρχεία, αν δανείζουν υλικό” (Σεμερτζάκη, 2006, σ. 199).

“Η δημιουργία αντιγράφου για αρχειοθέτηση, διατήρηση ή συντήρηση ενός έργου σε μια συλλογή θεωρείται σημαντικός ρόλος για πολλά μουσεία, βιβλιοθήκες και αρχεία. Είναι ουσιώδες και για το δημόσιο συμφέρον, ότι στους φορείς αυτούς χορηγείται εξαίρεση να αντιγράφουν, προκειμένου να διατηρήσουν/συντηρήσουν το πρωτότυπο και να καταστήσουν το αντίτυπο διαθέσιμο για εξέταση και άλλες χρήσεις με τον ίδιο τρόπο όπως το πρωτότυπο. Στην οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Πνευματικά Δικαιώματα δίνεται η επιλογή στα κράτη μέλη να επιτρέπεται να αρχειοθετούν και να διατηρούν συγκεκριμένα έργα και να τα καθιστούν διαθέσιμα με αυστηρές προϋποθέσεις. όμως, πολλές χώρες επέλεξαν να μην ενσωματώνουν αυτές τις μη υποχρεωτικές προβλέψεις μέσα στην εθνική νομοθεσία τους και έτσι πρέπει να αναζητηθεί εξουσιοδότηση για τους σκοπούς αυτούς . Αυτό συνεχίζει να παρακωλύει τους εθνικούς αντικειμενικούς στόχους διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, επειδή τέτοια εκκαθάριση δικαιωμάτων είναι διοικητικά επαχθής και δαπανηρή” (Σεμερτζάκη 2006, σ. 202-203).

2.9 Πνευματική Ιδιοκτησία και Ελληνικό Νομοθετικό Πλαίσιο

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το Εκπαιδευτικό Εργαστήριο (Workshop) “Πνευματικά δικαιώματα και βιβλιοθήκες” με ομιλήτρια την κα. **Άννα Φράγκου** από τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο

Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 18 Ιουνίου 2007, με αρωγό την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημών Πληροφόρησης.

Πνευματική Ιδιοκτησία (ορισμός)

Οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα)

Σύμφωνα με αυτό το έργο είναι κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή. Επίσης είναι οι μεταφράσεις, διασκευές, προσαρμογές και άλλες μετατροπές, οι συλλογές έργων ή γεγονότων ή στοιχείων, *οι βάσεις δεδομένων*, τα προγράμματα Η/Υ και το προπαρασκευαστικό, υλικό του σχεδιασμού τους.

2.10 Ψηφιακές Βιβλιοθήκες και Πνευματικά Δικαιώματα

Πολλές βιβλιοθήκες στις μέρες μας δημιουργούν **ψηφιακές βιβλιοθήκες και ηλεκτρονικά καταθετήρια.**

Στο **Ελληνικό δίκαιο** επιτρέπεται η ψηφιοποίηση έργων που ανήκουν στο Δημόσιο. Τα οποία είναι έργα που μπορεί να έχει λήξει η προστασία τους ή ακόμα έργα που μπορεί ο δημιουργός να τα έχει προσφέρει στο δημόσιο κτήμα και να έχει πάψει να διεκδικεί απ' αυτά κάποιο δικαίωμα, όπως επίσης μπορεί τα οποία ανήκουν απ' την αρχή στο δημόσιο. Για όλα τα άλλα έργα, ισχύει ο κανόνας ότι απαγορεύεται η ψηφιοποίησή τους αλλά και η διάθεση ψηφιακού υλικού στο κοινό.

Όσον αφορά την κατηγορία των βιβλιοθηκών και των αρχείων υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Η δημιουργία ενός πρόσθετου αντιτύπου του έργου επιτρέπεται χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή **μόνο όταν πρόκειται για ένα έργο που ήδη έχει στη κατοχή της μια Βιβλιοθήκη – μη κερδοσκοπικός οργανισμός και το ψηφιοποιεί για σκοπούς συντήρησης ή και μεταβίβασης του σε άλλο μη κερδοσκοπικό οργανισμό, εφόσον όμως είναι αδύνατη η προμήθεια του έργου αυτού από την ελεύθερη αγορά σε σύντομο χρόνο και με**

εύλογους όρους. επίσης, επιτρέπεται η αναπαραγωγή (άρα και η ψηφιοποίηση) ενός έργου, όχι όμως για εμπορικό σκοπό άλλα **προς όφελος τυφλών και κωφάλαλων προσώπων. Δηλαδή για χρήστες της βιβλιοθήκης που έχουν αναπηρία.**

Ο **Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Λόγου (ΟΣΔΛ)** απέστειλε επιστολή το 2006 προς 160 ελληνικές βιβλιοθήκες με την οποία διαμαρτύρεται για τις πρακτικές ψηφιοποίησης που χρησιμοποιούν οι βιβλιοθήκες και με την οποία τονίζει ότι θα πρέπει να λαμβάνεται άδεια από τον δημιουργό ή για πρακτικούς λόγους η άδεια να ζητείται από τον ΟΣΔΛ. Η Ευρωπαϊκή οδηγία 2001/29 λέει ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να προβλέψουν υπέρ της αναπαραγωγής από βιβλιοθήκες και εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η οδηγία αυτή δεν είναι υποχρεωτική και δεν υιοθετήθηκε από όλα τα κράτη-μέλη.

Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** προσπαθεί να φτιάξει την **Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη.** Με την ρύθμιση που προσπαθεί θα επιτρέπεται από δημόσια ιδρύματα να ψηφιοποιούν και να μετακινούν υλικό τηρώντας τις διεθνείς συμφωνίες. Επίσης θα υπάρξει και πρόνοια για τα **«ορφανά έργα»**, τα οποία είναι τα έργα που δεν μπορεί να εντοπιστεί ο δικαιούχος (έργα των οποίων ο δικαιούχος δεν μπορεί να εντοπιστεί μετά από κάποια έρευνα. Απ' τις πιο ακραίες απόψεις που έχουν προταθεί για την λύση του προβλήματος, σχετικά με την ψηφιοποίηση, είναι το να μην γίνεται καμία κίνηση αν δεν δοθεί πρώτα άδεια ψηφιοποίησης από τον δημιουργό. Η προαναφερθείσα άδεια υποστηρίζεται από ομάδες που έχουν συμφέροντα απ' την εκμετάλλευση των έργων. Η άλλη άποψη, η οποία υποστηρίζεται απ' τους αναρχικούς της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι να καταργηθεί εντελώς το **copyright**.

Προτεινόμενες λύσεις για την ψηφιοποίηση είναι η θέσπιση δικαιώματος στις βιβλιοθήκες ώστε να ψηφιοποιούν και να διακινούν το υλικό, μηχανισμός καταβολής αμοιβής στους δικαιούχους, καλόπιστη χρήση ορφανού έργου, σμίκρυνση χρόνου προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων, κλπ.

Το Google Library Project^{ix}, ένα πρόγραμμα ψηφιακής αναζήτησης on-line καταλόγου, σταμάτησε λόγω αντίδρασης από τους εκδότες. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα στοχεύει στην δημιουργία ενός καταλόγου αναζήτησης, κυρίως βιβλίων, τα οποία φιλοδοξούσαν να φτάσουν τα 25 με 30 εκατομμύρια. Σύμφωνα με αυτό το πρόγραμμα, όλα τα βιβλία που ανήκουν στο δημόσιο κτήμα, θα ψηφιοποιηθούν και εν συνεχεία θα διατίθενται στο κοινό σε ψηφιακή μορφή και μόνο για ανάγνωση. Αντίθετα στα βιβλία που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής

ιδιοκτησίας, η Google έχει προβλέψει ότι μετά την ψηφιοποίησή τους, ο χρήστης θα μπορεί να τα εντοπίσει, γράφοντας μία ή δυο προτάσεις στην μηχανή αναζήτησης του on-line καταλόγου. Έτσι λοιπόν θα εμφανίζονται στην οθόνη του, μαζί με τα στοιχεία του βιβλίου που τον ενδιαφέρει, όπως σε κάθε άλλη κάρτα καταλογογράφησης της συμβατικής βιβλιοθήκης.

Οι κανόνες των πνευματικών δικαιωμάτων δέχονται πιέσεις από κινήματα όπως αυτό της ανοιχτής πρόσβασης και των αδειών χρήσης. Πρέπει να βρεθεί μια λύση προς το κοινό συμφέρον βιβλιοθηκών, δημιουργών και τελικά του συνόλου.

2.11 Ιδρυματικά καταθετήρια (Institutional Repositories) και Creative commons

Τα Ιδρυματικά Καταθετήρια^x και η σχέση τους με το κίνημα της Ανοιχτής πρόσβασης, είναι η νέα επιστημονική τάση που επικρατεί σε διεθνές επίπεδο, κυρίως σε θέματα επιστημονικής επικοινωνίας. Η ελεύθερη on-line πρόσβαση στο ψηφιακό υλικό προήλθε αρχικά, από την ανάγκη να παρέχεται όσο το δυνατόν ελεύθερη πρόσβαση στα δεδομένα κάποιας έρευνας, έχοντας ως στόχο τον εκδημοκρατισμό στην διάδοση των επιστημονικών αποτελεσμάτων. Και εν συνεχεία από τους οικονομικούς παράγοντες που σχετίζονται κυρίως με το κόστος των περιοδικών εκδόσεων.

Η Βιβλιοθήκη ενός Εκπαιδευτικού Ιδρύματος θέλοντας αφενός να καλύψει τις ανάγκες των χρηστών της ως προς τον τομέα της επιστημονικής πληροφόρησης και αφετέρου να συμμετάσχει ενεργά στο νέο κίνημα της επιστημονικής επικοινωνίας, μπορεί να προχωρήσει στην ανάπτυξη ενός Ιδρυματικού Καταθετηρίου Ανοιχτής Πρόσβασης. Η δημιουργία του Ιδρυματικού Καταθετηρίου έχει ως σκοπό την υποστήριξη της ψηφιακής υπόστασης των επιστημών, την προστασία και την ανταλλαγή του επιστημονικού περιεχομένου, αλλά και τη διάσωση και ενίσχυση της πολιτιστικής παραγωγής του ιδρύματος. Το Ιδρυματικό Καταθετήριο Ανοιχτής Πρόσβασης διαθέτει το πλήρες κείμενο ακαδημαϊκών τεκμηρίων τα οποία είναι διαθέσιμα σε οποιονδήποτε χρήστη.

Το Ιδρυματικό Καταθετήριο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας χρησιμοποιεί το λογισμικό Dspace του MIT το οποίο εκμεταλλεύεται τα πλεονεκτήματα των διακοσμιστών εφαρμογών και της γλώσσας

προγραμματισμού Java και φιλοξενείται σε πλατφόρμα Linux, η οποία διασφαλίζει καλύτερη σταθερότητα, απόδοση και ασφάλεια όσον αφορά την διατήρηση των δεδομένων. επίσης, αναλύει τις αλλαγές που έγιναν στο σύστημα του Ιδρυματικού Καταθετηρίου άλλα και βελτιώνει την επικοινωνία με τους χρήστες. Το πρόγραμμα Dspace, είναι ένα από τα μεγαλύτερα προγράμματα διαχείρισης ψηφιακής κληρονομιάς.

Το Dspace^{xi} είναι ένα ψηφιακό σύστημα από πηγές πληροφοριών. Αποτυπώνει, αποθηκεύει, διασώζει και παρουσιάζει το υλικό της έρευνας ενός οργανισμού σε ψηφιακή μορφή. Το Dspace δημιουργήθηκε απ' την βιβλιοθήκη MIT και απ' τον Hewlett-Packard (HP) από κοινού. Το Dspace είναι ελεύθερα διαθέσιμο σαν μία ανοιχτή πηγή λογισμικού. Η κοινότητα Dspace δίνει στην δημοσιότητα καινούργιες εκδόσεις του λογισμικού. Μία δραστήρια κοινότητα από δημιουργούς, ερευνητές και χρήστες παγκοσμίως, συνεισφέρουν την εμπειρογνωμοσύνη τους στην κοινότητα του Dspace. Μέλη της κοινότητας του Dspace αποτελούν ιδρύματα τα οποία χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις του Dspace, για τις συλλογές και το υλικό τους. Αν και η κοινότητα του Dspace είναι πρωτοβουλία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, μπορούν να γίνουν μέλη της και άλλοι ενδιαφερόμενοι εκτός αυτού του χώρου. Όσα μέλη ενδιαφέρονται να έχουν περισσότερα δικαιώματα από την απλή ανάγνωση, μπορούν να δημιουργήσουν τον δικό τους λογαριασμό.

Οι εγκαταστάσεις του Dspace στην Ελλάδα από διάφορες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες είναι μέχρι τώρα επτά. Το πρώτο που συναντάμε είναι το Εύρηκα, το οποίο είναι το Ιδρυματικό Καταθετήριο Ανοιχτής πρόσβασης του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Το Εύρηκα είναι ένα online αρχείο που περιλαμβάνει συνολικά όλη την πνευματική παραγωγή του ιδρύματος, επιστημονική, ακαδημαϊκή, πολιτιστική, ιστορική και διοικητική καθώς και άλλες πληροφορίες που σχετίζονται με το Ίδρυμα. Το Εύρηκα απευθύνεται σε ολόκληρη την κοινότητα του ΑΤΕΙΘ (καθηγητές, φοιτητές, διοικητικό προσωπικό), με βασικό σκοπό την παροχή εξελιγμένων υπηρεσιών πληροφόρησης, έρευνας, εκπαίδευσης και πολιτισμού σε κάθε χρήστη. Η υλοποίηση του Ιδρυματικού Καταθετηρίου Εύρηκα ξεκίνησε στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ II, τον Ιούνιο του 2006. Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΑΤΕΙΘ είναι η υπεύθυνη για την πορεία και την διαχείριση του έργου και η οποία έχει ως βασικό σκοπό την δημιουργία ενός εύχρηστου ηλεκτρονικού εργαλείου το οποίο θα προωθήσει τη διάδοση και την ανταλλαγή των επιστημονικών έργων του Ιδρύματος. Το δεύτερο που συναντάμε είναι το Νημερτής, το οποίο είναι η βάση που φιλοδοξεί να φιλοξενήσει όλη την πνευματική παραγωγή του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει δημιουργηθεί από το τμήμα Μηχανοργάνωσης και Έρευνας της Βιβλιοθήκης & Κέντρου

Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Πατρών. Το Νημερτής λειτουργεί ως ακαδημαϊκό καταθετήριο για τις διδακτορικές διατριβές και τις μεταπτυχιακές εργασίες που έχουν εκπονηθεί στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Το τρίτο είναι το ονομαζόμενο Πανδέκτης, το οποίο περιλαμβάνει σημαντικές ψηφιακές συλλογές ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Οι συλλογές προέρχονται από τα Ινστιτούτα Νεοελληνικών Ερευνών, Βυζαντινών Ερευνών, και Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας, οι οποίες ψηφιοποιήθηκαν από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Οι συλλογές περιέχουν πληροφορίες για την ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά, που μπορούν να είναι χρήσιμες για την επιστημονική κοινότητα αλλά και για κάθε ενδιαφερόμενο. Στο δικτυακό τόπο του Πανδέκτη μπορούμε να επισκεφθούμε τις ψηφιακές συλλογές, να πραγματοποιήσουμε αναζητήσεις σύμφωνα με τις ανάγκες μας αλλά και να χρησιμοποιήσουμε τα τεκμήρια που διατίθενται ελεύθερα.

Ακολουθεί ο Πάνδημος, το οποίο είναι ο χώρος στον οποίο δημοσιεύονται σε ηλεκτρονική μορφή όλες οι συγγραφικές δραστηριότητες των μελών της επιστημονικής κοινότητας του Παντείου Πανεπιστημίου. Μέσω του Πάνδημου επιτυγχάνεται η ευρεία δημοσίευση και η άμεση διάθεση, η μεγαλύτερη προβολή και κατοχύρωση της εργασίας στην ευρεία επιστημονική κοινότητα, ενώ αυξάνεται η επιστημονική επικοινωνία. Η Βιβλιοθήκη του Παντείου Πανεπιστημίου δίνει τη δυνατότητα στο διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό του Πανεπιστημίου να καταθέσει ψηφιακό υλικό με σκοπό τη διάδοση και προώθηση της επιστημονικής έρευνας. Το ψηφιακό υλικό περιλαμβάνει τις πανεπιστημιακές σημειώσεις, τις μεταπτυχιακές εργασίες και τις διδακτορικές διατριβές.

Επίσης, υπάρχει και η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, η οποία περιλαμβάνει τρεις επιμέρους συλλογές. Πρόκειται για δυο συλλογές με ψηφιοποιημένο υλικό από την Ιστορική Βιβλιοθήκη του ΕΜΠ, και για το Ιδρυματικό Αποθετήριο με πρωτογενώς ψηφιακό υλικό. Ακόμα, αναφέρουμε και την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Πειραιά. Το περιεχόμενο της ψηφιακής βιβλιοθήκης είναι προσβάσιμο μόνο από υπολογιστές που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο του Πανεπιστημίου. Η πρόσβαση είναι εφικτή και μέσω dialup συνδέσεων από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Η δημιουργία και η επιμέλεια της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης οφείλεται στο Τμήμα Μηχανοργάνωσης της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Τέλος, σημειώνουμε την Ψηφίδα, η οποία είναι η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη και το Ιδρυματικό Καταθετήριο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Έχει δημιουργηθεί από την Βιβλιοθήκη και

Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Το περιεχόμενο της είναι οργανωμένο σε κοινότητες, οι οποίες αντιστοιχούν σε διοικητικές οντότητες, όπως Σχολές, Τμήματα, Εργαστήρια και Ερευνητικά Κέντρα. Κάθε κοινότητα μπορεί να περιλαμβάνει πολλές υποκοινότητες και συλλογές. Κάθε συλλογή μπορεί να περιέχει άπειρο αριθμό τεκμηρίων.

2.12 Επίλογος-Συμπεράσματα

Με αφορμή την έρευνα για την συγγραφή της Πτυχιακής μου, αποκόμισα ορισμένες γνώσεις. Όλοι γνωρίζουμε γενικά τον όρο Πνευματικά Δικαιώματα, καθώς είναι ένας όρος που λίγο πολύ όλους μας έχει απασχολήσει κάποια χρονική στιγμή της ζωής μας. Όσον αφορά τον όρο Creative Commons, πιστεύω ότι με τον καιρό θα καταφέρει να γίνει ευρέως γνωστός, καθώς είναι ένας όρος που μπορεί να βελτιώσει και να απλουστεύσει κατά πολύ την καθημερινότητα μας.

Ο όρος Πνευματικά Δικαιώματα, συνδέεται με τον όρο Creative Commons και αντίστοιχα. Αυτό συμβαίνει διότι και οι δυο όροι έχουν ως βασικό αντικείμενο τους το πρωταρχικό έργο (δημιούργημα). Προσπαθούν να ορίσουν ορισμένους κανόνες όσον αφορά την διαχείριση. Τα Creative Commons είναι ένας επαναστατικός όρος, ο οποίος έχει ως σκοπό την ελεύθερη πρόσβαση στα έργα, μέσω του Διαδικτύου. Δίνει δηλαδή το δικαίωμα σε όλους να αναζητήσουν ελεύθερα τις πληροφορίες που επιθυμούν.

Η επιστήμη της Βιβλιοθηκονομίας συνδέεται και με τους δυο όρους, καθώς είναι ένας τομέας που ασχολείται με τα Έργα. Ο όρος Πνευματικά Δικαιώματα έχει άμεση σχέση με την Βιβλιοθηκονομία, αφού το υλικό που περιέχει μια Βιβλιοθήκη έχει ορισμένα δικαιώματα, τα οποία ακολουθεί, ώστε να μην υπάρξει παραβίαση της πνευματικής ιδιοκτησίας. Από την άλλη τα Creative Commons είναι ένας όρος πιο καινοτόμος για την Βιβλιοθηκονομία. Υπό αυτόν τον όρο μια Βιβλιοθήκη μπορεί να μετατραπεί σε Ψηφιακή, στην οποία οι χρήστες θα έχουν πρόσβαση στο υλικό της, μέσω του Διαδικτύου. Τα Creative Commons μπορούν να επιτύχουν μία πιο ελεύθερη διάδοση του υλικού. Ένα από τα πλεονεκτήματα τους, είναι ότι δίνεται το δικαίωμα στους χρήστες να έχουν πρόσβαση στις Βιβλιοθήκες παγκοσμίως. Όπως επίσης δίνεται το δικαίωμα στους χρήστες, οι οποίοι λόγω διαφόρων προβλημάτων αδυνατούν να επισκεφτούν τον χώρο της Βιβλιοθήκης, να έχουν πρόσβαση από τον υπολογιστή τους. Έτσι λοιπόν και οι απομακρυσμένοι χρήστες θα μπορούν απ' τον Η/Υ τους να διαβάσουν ένα βιβλίο ή ότι άλλο επιθυμούν.

Πιστεύω ότι η επιστήμη της Βιβλιοθηκονομίας έχει ωφεληθεί κατά πολύ, καθώς με τα Creative Commons μπορεί να λειτουργήσει πιο ελεύθερα, δίχως περιορισμούς και κανόνες. Με αυτό βέβαια δεν συνεπάγεται ότι θα υποτιμηθεί η αξία του δημιουργού. Απλά θα απλουστευθεί η διαδικασία της πρόσβασης στο έργο του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Καλλινίκου, Διονυσία. Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα. Αθήνα: Σάκκουλας, 2005.
2. Καλλινίκου, Διονυσία. Τα θεμελιώδη θέματα του νόμου 2121/1993 για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα, με παράρτημα νομοθετικών κειμένων. Αθήνα: Σάκκουλας, 1994.
3. Κοτσίρης, Λάμπρος Ε. Δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας. 2^η έκδ. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1995.
4. Κουμάντος, Γεώργιος. Πνευματική ιδιοκτησία. 5^η έκδ. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1991.
5. Κουμάντος, Γεώργιος. Πνευματική ιδιοκτησία. 6^η έκδ. Αθήνα: Σάκκουλας, 1995.
6. Τσιαβός, Π. «Εφαρμογές Αδειών Ανοιχτού Περιεχομένου στο Web 2.0 και ο μεταβαλλόμενος ρόλος της βιβλιοθήκης: από τα ανοιχτά αποθετήρια στο κοινωνικό λογισμικό.» Συνεργασία. 2 (2008).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ελληνικό Νομοθετικό Πλαίσιο

- Ν. 2121/1993, η Πνευματική Ιδιοκτησία, τα Συγγενικά Δικαιώματα και Πολιτιστικά Θέματα
- Ν. 2435/1996 Άρθρο 3, Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης (Τροποποίηση του Ν.2121/1993)
- Ν. 2557/1997 Άρθρο 8, Δορυφορικές Ραδιοηλεκτρικές Αναμεταδόσεις, Καλωδιακή Αναμετάδοση, Διάρκεια Προστασίας και Άλλες Διατάξεις (Τροποποίηση του Ν. 2121/1993)
- Ν. 2819/2000 Άρθρο 7, Νομική Προστασία των βάσεων δεδομένων και άλλες διατάξεις (Εναρμόνιση με την Οδηγία 96/9/ΕΟΚ)
- Ν. 3057/2002 Άρθρο 81, Εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του Δικαιώματος του Δημιουργού και των Συγγενικών Δικαιωμάτων στην Κοινωνία της πληροφορίας και άλλες διατάξεις (Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2001/29)
- Ν. 3184/2003, Κύρωση της Συνθήκης του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας για την Πνευματική Ιδιοκτησία.
- Ν. 3328/2005 Άρθρο 22, Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης και άλλες διατάξεις.

ⁱ <http://creativecommons.org/>, τελευταία πρόσβαση στις 2/9/2008.

ⁱⁱ <http://creativecommons.org/>, τελευταία πρόσβαση στις 2/9/2008.

ⁱⁱⁱ <http://creativecommons.org/about/license/>, τελευταία πρόσβαση στις 2/9/2008.

^{iv} <http://wiki.creativecommons.org/History>, τελευταία πρόσβαση στις 4/9/2008.

^v <http://creativecommons.org/international/gr>, τελευταία πρόσβαση στις 3/10/2008.

^{vi} <http://ebusinessforum.gr/teamsall/view/index.php?ctn=97&language=el>, τελευταία πρόσβαση στις 3/10/2008.

^{vii} <http://search.creativecommons.org/>, τελευταία πρόσβαση στις 3/10/2008.

^{viii} <http://www.creativecommons.gr/news/newsvieweach/index.php?ctn=7&language=el&contexturl=0P7UallC4Sall>, τελευταία πρόσβαση στις 17/10/2008.

^{ix} <http://eprints.rclis.org/archive/00014598/>, τελευταία πρόσβαση στις 17/10/2008.

^x <http://openarchives.gr/view/228623>, τελευταία πρόσβαση στις 10/10/08.

^{xi} http://wiki.dspace.org/index.php/EndUserFaq#What_copyright_do_I_own.3F_What_is_a_license.3F_And_what_is_a_Creative_Commons_license.3F, τελευταία πρόσβαση στις 17/10/2008.